

**บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย**

**3.1 ลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ
ประเทศสหรัฐอเมริกา**

แนวคิดในการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศต่าง ๆ นั้น จะมีที่มาที่แตกต่างกัน แต่
ทั้งนี้แล้วส่วนใหญ่จะเป็นผลสืบเนื่องมาจากบทบาทของอาชญากรรมทางการเงินโดยเฉพาะ
กระบวนการในการสร้างรายได้จากอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ที่สำคัญ อันได้แก่ ขบวนการค้า
ยาเสพติด การหลบเลี่ยงภาษี การก่อการร้าย รวมถึงตลอดถึงการประกอบอาชญากรรมที่เป็น
ความผิดอาญาและนำรายได้มหาศาลมาเข้าสู่กระบวนการฟอกเงินในระบบของสถาบันการเงิน
ต่าง ๆ ในตลาดการเงินซึ่งนอกเหนือจากความต้องการที่จะแสดงว่าเป็นเงินที่ได้มาอย่างถูกต้อง
อีกทั้งในบางกรณียังก่อให้เกิดกำไรเพิ่มขึ้นมาอีกจากกระบวนการในการฟอกเงิน จึงทำให้เกิด
แนวคิดที่จะยับยั้งการกระทำดังกล่าวโดยวิธีการสืบหาแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่เกิดจาก
การกระทำความผิด (Identification) หรือการทำให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน (Civil
Forfeiture) หรือความคิดในเรื่องการให้อำนาจรัฐในการยึดหรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินนั้น
(Seizure) แต่อย่างไรก็ตาม รายได้และกำไรของเงินหรือทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำความผิดมี
จำนวนมากขึ้นเท่าไร ความสลับซับซ้อนของกระบวนการในการฟอกเงินก็ยังมีมากขึ้นอันเป็นผล
ให้การสืบหาแหล่งที่มาของเงินและทรัพย์สินก็ยิ่งสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นอีกเช่นกัน จึงทำให้รัฐ
ต้องออกบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินออกมาใช้บังคับโดยการออกบทบัญญัติที่
เป็นความผิดมูลฐานขึ้นใช้บังคับแตกต่างกันไป กฎหมายที่เป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับกฎหมาย
ฟอกเงินนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นต้นตำรับของแนวคิดในเรื่องของการให้มีกฎหมาย
ที่เกี่ยวกับการฟอกเงินขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก¹ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินมีดังนี้

¹ สุทธิชัย จิตรวาณิช "กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา" ดุลพาท
เล่ม 4 ปีที่ 42 , ตุลาคม-ธันวาคม 2538 , หน้า 151-152

3.1.1 ลักษณะความผิดมูลฐานตาม Federal Crimes and Criminal Procedure มีสาระสำคัญ ดังนี้²

1. การกระทำหรือพยายามกระทำ

- สนับสนุน ช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเงิน
- ปกปิด ซ่อนเร้นในการกระทำผิด
- หลีกเลี่ยงไม่รายงานการโอน

โทษ ปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ หรือสองเท่าของมูลค่าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง
 สุดแต่จำนวนไหนจะมากกว่า หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. การกระทำหรือพยายามนำเข้าหรือนำออก Money Instrument (เหรียญหรือเงินตราของ
 สหรัฐอเมริกาหรือของประเทศอื่น เช็คเดินทาง เช็คส่วนตัว เช็คธนาคาร ตั๋วเงิน เป็นต้น)

โทษ ปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่านั้นสุดแต่จำนวนไหนจะสูง
 กว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

3. ทั้งข้อ 1 และข้อ 2 ต้องรับผิดทางแพ่งไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้นหรือไม่เกิน
 10,000 เหรียญสหรัฐ

จากสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นบท
 กำหนดโทษเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงินรวมถึงการนำเข้าหรือนำออกเงินหรือตัว
 เงินระหว่างประเทศโดยเฉพาะซึ่งยังไม่ใช่เป็นข้อบ่งชี้ของความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน

3.1.2 ลักษณะความผิดมูลฐานตาม Bank Secrecy Act 1970 (BSA)

ระหว่างช่วงปี 1960-1970 นั้น รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสนใจต่อการใช้บัญชีลับ
 ของชาวอเมริกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย จึงได้ออกกฎหมายฉบับนี้โดยมี
 วัตถุประสงค์เพื่อต้องการพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของเงิน ปริมาณเงิน และความเคลื่อนไหวของ
 กระแสการเงินที่นำเข้าหรือออกนอกประเทศ หรือที่ฝากไว้ในธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อ
 ช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจสอบและสืบสวนผู้กระทำผิดกฎหมายอาญา กฎหมาย

²ไชยยศ เหมะรัชตะ, "กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน", วารสารนิติศาสตร์
 ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 , เมษายน 2539 , หน้า 13.

ภาษีอากร และกฎหมายอื่น ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากมีบางประเทศได้ออกกฎหมายคุ้มครองความลับของธนาคาร โดยถือว่าข้อมูลของธนาคารเป็นความลับ ธนาคารไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลในบัญชีของลูกค้าได้ การเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตถือเป็นความผิดอาญา เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงไม่ได้รับความร่วมมือจากธนาคารต่างประเทศในการสืบสวนพฤติการณ์ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายโดยเฉพาะการหลีกเลี่ยงภาษีและการค้ายาเสพติด ซึ่งมีการนำเงินที่ได้มาโดยมิชอบไปฝากในบัญชีลับของธนาคารต่างประเทศ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้พยายามแก้ไขปัญหภายในประเทศเองโดยการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ.1969 และเข้าสู่การพิจารณาของสภาคองเกรส เมื่อวันที่ 6 เมษายน ค.ศ.1970 และได้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1970³

โดยปกติแล้วธนาคารจะถือว่าข้อมูลของลูกค้าเป็นความลับไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ และการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตถือเป็นความผิดอาญา ด้วยเหตุนี้ธนาคารจึงปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมของลูกค้า ทำให้ลูกค้าของธนาคารสามารถเคลื่อนย้ายเงินที่ฝากในธนาคารในประเทศ ออกไปฝากยังบัญชีของธนาคารต่างประเทศได้โดยไม่ต้องกลัวว่าธนาคารจะรายงานธุรกรรมทางการเงินให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ ดังนั้น จึงมีการลักลอบขนเงินตราออกนอกประเทศสหรัฐอยู่บ่อยครั้งโดยผ่านเครือข่ายของธนาคารพาณิชย์

กฎหมาย Bank Secrecy Act ได้กำหนดมาตรการติดตามการโยกย้ายเงินผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงิน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้⁴

1. การแสดงตนของลูกค้า กฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินต้องรู้จักลูกค้าที่มาติดต่อทำธุรกรรมโดยสถาบันการเงินมีหน้าที่จัดให้ลูกค้าแสดงตนและที่อยู่ที่แท้จริง ไม่อนุญาตให้มีการเปิดบัญชีโดยใช้ชื่อปลอมหรือใช้นามแฝง ในการเปิดบัญชีหรือติดต่อทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ลูกค้าต้องแสดงหลักฐานทางทะเบียน ซึ่งลูกค้าจะต้องกรอกข้อมูลแสดงประวัติที่แท้จริง

³ U.S. Department of Justice , Investigation and Prosecution of Illegal Money : A Guide to the Bank Secrecy Act, (Drug Enforcement Administration, 1983) , P. 1-2

⁴ วรริตรา ภู่มงกุ "ข้อตกลงระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณี อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988" , วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540, หน้า 104.

คำว่า "สถาบันการเงิน" (Financial Institution) ตามกฎหมาย BSA นอกจากหมายถึง ธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังหมายถึง ตัวแทน หรือสาขาธนาคารต่างประเทศ ในสถาบันออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการลงทุน บริษัทประกันภัย นายหน้าหรือผู้ค้าหลักทรัพย์ ผู้ขายหรือผู้ขายฝากเช็ค เดินทาง หรือตราสารอื่นที่คล้ายคลึงกัน ผู้รับจำนำ ที่ทำการไปรษณีย์ สถานคาสโน หรือบ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาต ฯลฯ (31 U.S.C. 5321 (a) (2) ประกอบ 31 C.F.R. มาตรา 103.33)

2. การจัดทำและเก็บรักษาบันทึก

(1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำและเก็บรักษาบันทึก (31 U.S.C. มาตรา 5318 (2))

บันทึกที่สถาบันการเงินภายในประเทศต้องจัดทำและเก็บรักษา ประกอบด้วย

- ตัวอย่างลายมือชื่อเจ้าของบัญชีเงินฝากหรือหุ้น
- คำขอเปิดบัญชีประเภทต่าง ๆ พร้อมหลักฐานต่าง ๆ ใบฝาก – ถอนเงิน ประเภทต่าง ๆ บันทึกที่แสดงความเคลื่อนไหวทางบัญชี
- คำขอกู้เงิน และหลักฐานต่าง ๆ
- เช็ค ดราฟท์ แคชเชียร์ เช็คเดินทาง คำสั่งจ่ายเงินอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
- การโอนเงินทางโทรเลข
- การเช่าตู้निรภัย ได้แก่ บันทึกเกี่ยวกับสัญญาเช่า บันทึกเกี่ยวกับการเปิดตู้निรภัยแต่ละครั้ง

- บันทึกบัตรเครดิตได้แก่ แบบคำขอ รายการจ่ายเงินประจำเดือน
- คำสั่งโอนเงินเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ ไปยังบุคคลหรือบัญชีที่อยู่นอกประเทศ
- คำสั่งให้สถาบันการเงินอื่นหรือบุคคลอื่น ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกประเทศ โอนเงินเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ ไปยังบุคคลหรือบัญชีที่อยู่นอกประเทศ

ตามกฎกระทรวงกำหนดให้สถาบันการเงิน ธนาคาร ตลาดหลักทรัพย์ เก็บรักษาบันทึกไว้เป็นเวลา 5 ปี

(2) กำหนดให้ประชาชนสหรัฐอเมริกา บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา บุคคลที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาและประกอบธุรกิจ在美国 จัดทำและเก็บรักษาบันทึกการทำธุรกรรม หรือความสัมพันธ์ที่มีต่อสถาบันการเงินต่างประเทศ เป็นเวลา 5 ปี (31 U.S.C. มาตรา 5314)

ตามกฎกระทรวงกำหนดให้บันทึกประกอบด้วยข้อความดังนี้ (31 C.F.R. มาตรา 103.32 P.36)

- ชื่อบัญชี

- เลขที่บัญชีหรือรหัสอื่นใด
- ชื่อและที่อยู่ของธนาคารต่างประเทศ หรือบุคคลอื่นที่ถือบัญชีอยู่
- ประเภทบัญชี
- มูลค่าสูงสุดในแต่ละบัญชี ในช่วงเวลาที่ผ่านมาของการรายงาน

3. การรายงาน กฎหมาย BSA กำหนดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินและบุคคลมีหน้าที่รายงานข้อมูลทางการเงินประเภทต่าง ๆ ต่อหน่วยงานของรัฐ ดังนี้⁵

(1) กำหนดให้สถาบันการเงินภายในประเทศรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงิน การรับเงิน การโอนเงิน (หรือตราสารทางการเงินอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำหนด) ซึ่งมีจำนวนตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป ในกรณีที่ เป็นตัวแทนหรือผู้รับฝากเงิน ให้ยื่นรายงานพร้อมทั้งแสดงชื่อบุคคลที่มอบหมายให้ดำเนินการ แทน (31 U.S.C. มาตรา 5313 (a))

คำว่า "ตราสารทางการเงิน" (Monetary Instrument) หมายความว่าถึง เหรียญและ เงินตราของสหรัฐอเมริกา และตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งรวมถึงเหรียญ และเงินตราต่างประเทศ เช็คเดินทาง ตราสารเปลี่ยนมือได้ที่ไม่ระบุชื่อผู้ถือ หลักทรัพย์ไม่ระบุชื่อ ผู้ถือ หุ้นที่ไม่ระบุชื่อผู้ถือ (31 U.S.C. มาตรา 5312 (a) (3))

(2) กำหนดให้บุคคลใดหรือตัวแทนหรือผู้รับฝากเงินรายงานการนำเงินหรือตราสารทาง การเงิน ซึ่งมีจำนวนเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไปเข้ามาหรือออกนอกสหรัฐอเมริกา รวมทั้งผู้ที่ได้รับเงิน หรือตราสารทางการเงินจากต่างประเทศ เกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ (31 U.S.C. มาตรา 5316)

(3) กำหนดให้ประชาชนสหรัฐอเมริกา หรือผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา หรือผู้ที่อยู่ใน สหรัฐอเมริกา และประกอบธุรกิจในสหรัฐอเมริกา รายงานธุรกรรมหรือความสัมพันธ์ที่มีต่อ สถาบันการเงินต่างประเทศ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด (31 U.S.C. มาตรา 5314 (a))

(4) ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำหนดให้สถาบันการเงินรวมทั้งผู้จัดการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือตัวแทนของสถาบันการเงินใดรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยจะเกี่ยวข้องกับการ ละเมิดกฎหมาย (31 U.S.C. มาตรา 5314 (a))

⁵U.S. Department of Justice , Investigation and Prosecution of Illegal Money : A Guide to the Bank Secrecy Act., (Drug Enforcement Administration, 1983) , P. 34-58.

(5) กำหนดให้มีการกระจายข้อมูลทางการเงิน โดยในรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจในการกระจายข้อมูลรายงานประเภทต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อใช้สืบสวนดำเนินคดีอาญาและคดีภาษีอากร ข้อมูลที่ได้รับนี้จะต้องเก็บรักษาเป็นความลับและเปิดเผยให้กับบุคคลที่นำไปใช้ประโยชน์ในทางราชการเกี่ยวกับการสืบสวนดำเนินคดี (31 U.S.C. มาตรา 5319)

ข้อยกเว้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีอำนาจกำหนดข้อยกเว้นเกี่ยวกับการยื่นรายงานหรือการเก็บบันทึกข้อมูลทางการเงิน หรือยกเลิกข้อยกเว้นดังกล่าว (31 U.S.C. มาตรา 5318) ข้อยกเว้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องข้อกำหนดการรายงานข้อมูลทางการเงินภายในประเทศ ได้แก่

(1) การโอนเงินระหว่างสถาบันการเงินภายในประเทศด้วยกัน

(2) สถาบันการเงินภายในประเทศ สามารถยื่นคำขอยกเว้นข้อกำหนดให้รายงานข้อมูลทางการเงินภายในประเทศให้กับลูกค้ารายใหญ่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะพิจารณาอนุญาตหรือไม่ก็ได้ กระทรวงการคลังจะทำบัญชีรายชื่อลูกค้าสถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้นซึ่งบัญชีดังกล่าวจะใช้อ้างในการดำเนินคดีในกรณีที่สถาบันการเงินไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด

4. การเข้าตรวจ กฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินที่ต้องสงสัยในสถาบันการเงิน โดยมีอำนาจเข้าตรวจสอบบันทึกและหลักฐานทางการเงินต่าง ๆ ที่สถาบันการเงินเก็บรักษาไว้⁶

นอกจากนี้ กฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่สุลการในการค้นและยึดเงินหรือตราสารทางการเงินที่บุคคลนำเข้าหรือนำออกนอกสหรัฐอเมริกาโดยไม่ได้รายงาน (31 U.S.C. มาตรา 5317 (a)) และให้อำนาจรัฐบาลสหรัฐอเมริกาค้นหาเงินหรือตราสารทางการเงิน เพื่อดำเนินการสืบในกรณีที่ไมยื่นรายงานหรือยื่นรายงานที่ไม่ครบถ้วน หรือรายงานเท็จ (31 U.S.C. มาตรา 5317 (b))

5. การอายัดชั่วคราว ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเชื่อว่าบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ หรือกำลังกระทำการหรือจะกระทำการดังกล่าว รัฐมนตรีมีอำนาจยื่นคำร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีแพ่ง เพื่อให้มีคำสั่งระงับหรือยับยั้งการกระทำดังกล่าว หรืออายัดเงินไว้เป็นการชั่วคราวได้ (31 U.S.C. มาตรา 5320)

⁶ Ibid. ,

6. การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ สถาบันการเงินมีหน้าที่จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้ลูกค้าแสดงตน การจัดทำและเก็บรักษาบันทึก การรายงานข้อมูลทางการเงิน ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้สถาบันการเงินในการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด⁷

ในกรณีที่ลูกจ้างของสถาบันการเงินมีหน้าที่จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้ลูกค้าแสดงตน การจัดทำและเก็บรักษาบันทึก การรายงานข้อมูลทางการเงิน ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้สถาบันการเงินในการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

7. บทกำหนดโทษ⁸

1. ทางแพ่ง

(1) กรณีสถาบันการเงินภายในประเทศ รวมทั้งหุ้นส่วน ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน จงใจฝ่าฝืนกฎหมายหรือระเบียบที่ออกภายใต้กฎหมาย (ยกเว้นกรณีฝ่าฝืน 31 U.S.C. มาตรา 5314 , มาตรา 5315) จะถูกปรับมากกว่าจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม (ไม่เกิน 100,000 เหรียญสหรัฐ) หรือปรับ 25,000 เหรียญสหรัฐ (31 U.S.C. มาตรา 5312 (a) (1))

(2) กรณีที่บุคคลได้ละเลยไม่ยื่นรายงานการนำเงินหรือตราสารทางการเงินเข้ามาหรือออกนอกสหรัฐอเมริกา หรือรายงานไม่ครบถ้วน หรือรายงานเท็จ ตาม 31 U.S.C. มาตรา 5316 เงินหรือตราสารทางการเงินอาจจะถูกยึดหรือริบเป็นของสหรัฐอเมริกา (31 U.S.C. มาตรา 5317 (b))

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขการลงโทษปรับบุคคลที่ละเลยไม่ยื่นรายงานการนำเงินหรือตราสารทางการเงินเข้ามาหรือออกนอกสหรัฐอเมริกา หรือรายงานไม่ครบถ้วน หรือรายงานเท็จ ตาม 31 U.S.C. มาตรา 5316 ซึ่งค่าปรับต้องไม่เกินจำนวนเงินที่กำหนดให้รายงานและค่าปรับนี้อาจจะหักด้วยจำนวนเงินที่รับได้ตาม 31 U.S.C. มาตรา 5317(b) และ 31 U.S.C. มาตรา 5321 (a) (2)

⁷ Ibid.,

⁸ Ibid.,

(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจยกเว้นโทษริบทรัพย์สินบางส่วน ตาม 31 U.S.C. มาตรา 5317(b) หรือโทษปรับตาม 31 U.S.C. มาตรา 5321 (a) (2) , 31 U.S.C. มาตรา 5321 (c)

2. โทษทางอาญา

(1) ผู้ใดเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือระเบียบที่ออกภายใต้กฎหมาย (ยกเว้นกรณี 31 U.S.C. มาตรา 5315) จะถูกปรับไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (31 U.S.C. มาตรา 5322 (a))⁹

(2) ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดกฎหมายนี้ (ยกเว้นกรณี 31 U.S.C. มาตรา 5315) พร้อมกับกระทำความผิดกฎหมายอื่น ๆ ของสหรัฐอเมริกาด้วย หรือเป็นประเภทหนึ่งของการกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีจำนวนเกินกว่า 100,000 เหรียญสหรัฐ ภายในระยะเวลา 12 เดือน ผู้กระทำความผิดจะถูกปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ (31 U.S.C. มาตรา 5322 (b))¹⁰

จากสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ อาจกล่าวได้ว่าจัดเป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับความลับของธนาคารโดยเฉพาะซึ่งมีที่มาจากกรณีที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากธนาคารต่างประเทศในการสืบสวนพฤติการณ์ของผู้ฝ่าฝืนกฎหมายของชาวอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งการที่หมวด 2 ระบุว่า ธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ๆ จะต้องเก็บข้อมูลทางการเงินบางประเภทเป็นระยะเวลา 5 ปี โดยการเก็บข้อมูลเหล่านั้น ทางรัฐสภาเชื่อว่าจะได้รับประโยชน์ต่อการสืบสวนการดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางภาษี และกฎระเบียบต่าง ๆ โดยสมมติฐานนี้อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่รัฐสภาพบว่า "การต่อสู้ต่ออาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยมาตรการที่เหมาะสมและถูกต้องในการเก็บข้อมูลของสถาบันการเงิน" และการที่รัฐตรากฎหมายฉบับนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองตรวจสอบการฝากเงินยังสถาบันการเงิน พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา และเพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นและสืบสวนเกี่ยวกับเรื่องความลับของธนาคารดังกล่าว¹¹

⁹ U.S. Department of Justice , Investigation and Prosecution of Illegal Money : A Guide to the Bank Secrecy Act , (Drug Enforcement Administration, 1983) , P. 40.

¹⁰ Ibid.,

¹¹ Bank Secrecy Act A3

3.1.3 ลักษณะความผิดมูลฐานตาม Money Laundering Control Act 1986 (MLCA)

เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ. 1986 ประธานาธิบดี Reagan ได้ประกาศใช้กฎหมาย Anti-Drug of 1986 ส่วน H ของตอน 1 ของกฎหมายดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในนามว่า "กฎหมายควบคุมการฟอกเงิน" (Money Laundering Control Act of 1986 หรือ MLCA) ซึ่งประกาศใช้ฐานความผิดใหม่เพื่อต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยสภาองเกรส (Congress) มีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นกฎหมายกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อควบคุมการฟอกเงินซึ่งได้กำหนดห้ามการเกี่ยวข้องในการฟอกเงินในลักษณะกว้าง ๆ ของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือรู้ว่าการโอนเงินนั้นได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงินหรือการควบคุมเงินหรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงิน นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังเน้นเจตนาในใจของผู้กระทำ ความผิด ดังนั้น ขอบเขตของกฎหมายฉบับนี้จึงใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปและสถาบันการเงิน สำหรับการโอนรายได้อันมิชอบด้วยกฎหมาย¹²

กฎหมายควบคุมการฟอกเงินหรือ Money Laundering Control Act 1986 (MLCA) ได้บัญญัติถึงลักษณะของความผิดฐานฟอกเงินไว้ใน 18 U.S.C. มาตรา 1956 และเป็นฐานะในการโอนเงิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาเกี่ยวเนื่องจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย บัญญัติไว้ใน 18 U.S.C มาตรา 1957

ในความหมายโดยทั่วไป 18 U.S.C. มาตรา 1956¹³ บัญญัติว่า

การเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน

(a) (1) ผู้ใดรู้ว่าทรัพย์สินซึ่งรวมอยู่ในการโอนเงินเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากรูปแบบของการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย การกระทำการหรือพยายามกระทำการในการโอนเช่นว่านั้น ซึ่งรวมอยู่ในรายได้ ซึ่งมีที่มาเกี่ยวกับการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย

(A) (i) ด้วยเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อไป

หรือ (B) รู้ว่าการโอนเช่นว่านั้นมีจุดมุ่งหมายทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อ

¹² วีระพงษ์ บุญญะภาส, "กฎหมายป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษากรณี "ความผิดมูลฐาน" ของประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย" วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 , พ.ศ.2544 , หน้า 72.

¹³ U.S. Depart of Justice "Money Laundering, Chapter B, Release # 1, 11/18" (Washington D.C. : U.S. Department of Justice, 1988) , P. 83-86.

(i) เพื่อปกปิดหรือปลอมแปลงสภาพโดยธรรมชาติ สถานที่ แหล่งที่มา เจ้าของ หรือการควบคุมรายได้ ซึ่งมีที่มาเกี่ยวข้องกับการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือ

(ii) เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการโอนเงินภายในมลรัฐหรือสหรัฐ ผู้ยื่นต้อง ระวังโทษไม่เกินห้าแสนเหรียญสหรัฐ หรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของทรัพย์สินซึ่งรวมอยู่ในการ โอนนั้น แล้วแต่จำนวนค่าปรับใดจะมากกว่า หรือจำคุกไม่เกินกว่าสี่ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ผู้ใดโอนหรือพยายามโอนเงินหรือกองทุนภายในสหรัฐไปยังภายนอกสหรัฐหรือ จากภายนอกสหรัฐเข้ามาในสหรัฐ

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 1956 (a) (1)

1. รู้ว่าทรัพย์สินซึ่งรวมอยู่ในการโอนเป็นรายได้จากรูปแบบของการกระทำอันมิชอบด้วย กฎหมาย

2. กระทำหรือพยายามกระทำการโอนในทางการเงิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน

3. ทรัพย์สินนั้นโดยข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องกับรายได้ ซึ่งมีที่มาจากกระทำการกระทำอันมิชอบด้วย กฎหมาย

4. กระทำไปเพื่อ

(1) เจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อไป หรือ

(2) รู้ว่าการโอนเงินนั้นมีจุดมุ่งหมายทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อ

(ก) เพื่อปกปิดหรือปลอมแปลงสภาพโดยธรรมชาติ สถานที่ แหล่งผลิต แหล่งที่มา เจ้าของ หรือการควบคุมรายได้ ซึ่งมีที่มาเกี่ยวข้องกับการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือ

(ข) เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานการโอนเงินภายในมลรัฐหรือสหรัฐ

ความหมายของคำว่า “รู้” บัญญัติไว้ในมาตรา 1956 C (1)¹⁴

ผู้ใดรู้ว่าทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวข้องในการโอนเงินนั้น มาจากรายได้ในรูปแบบของการกระทำ อันมิชอบด้วยกฎหมาย (Knowing that the property involved in Financial transaction represents the proceeds of some form of unlawful activity) หมายความว่า บุคคลผู้นั้นรู้ว่าทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวข้องในการโอนเงินมาจากรายได้ในรูปแบบใด ๆ ซึ่งไม่จำเป็นว่ารูปแบบ นั้นคืออะไร ของการกระทำอันเป็นความตามกฎหมายที่มีโทษหนักของสหรัฐหรือมลรัฐ

¹⁴ Ibid.,

ดังนั้น เจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายเป็นเจตนาที่เฉพาะเจาะจง อันเป็นข้อพิสูจน์ว่า จำเลยรู้ว่าเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับการโอนนั้นเป็นรายได้เกี่ยวด้วยการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย หากจำเลยต้องการที่จะปกปิดรายได้จากแหล่งที่มาอันมิชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นการเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่า จำเลยรู้ว่าเงินที่เกี่ยวข้องกับการโอนเป็นรายได้เกี่ยวเนื่องจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่ต้องพิสูจน์ถึงขนาดว่าจำเลยรู้ว่าการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายนั้นคืออะไร

ความหมายของคำว่า “การกระทำ” บัญญัติไว้ในมาตรา 1956 (C) (2)¹⁵

การกระทำ (Conduct) หมายความว่ารวมถึง การริเริ่ม รวบรวม หรือมีส่วนร่วมในการริเริ่ม การรวบรวมในการโอน

“the term “conduct” includes initiating , concluding , or participating in initiating , or concluding a transaction;”

ดังนั้น จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการ

1. บุคคลที่กระทำด้วยตนเอง
2. บุคคลที่ให้ความช่วยเหลือ

ความหมายของคำว่า “การโอน” (Transaction) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1956 (C) (3)¹⁶

การโอน หมายถึง การซื้อ ขาย ให้กู้ยืม ให้โดยมีเงื่อนไข ให้โดยเสนาหา โอน ส่งมอบ หรือการฝากด้วยวิธีอื่นใด และในด้านสถาบันการเงิน รวมถึงการฝาก ถอน โอนทางบัญชี แลกเปลี่ยนเงินตรา ให้กู้ยืม ให้เครดิต ซื้อหรือขายหุ้น เข้าร่วม รับรองการฝาก หรือเป็นเครื่องมือทางการเงินอื่นใด หรือการจำหน่ายด้วยประการอื่น การโอน การส่งผ่านหรือไปยังสถาบันการเงินไม่ว่าด้วยวิธีใด

¹⁵ Ibid.,

¹⁶ Ibid.,

ความหมายของคำว่า “การโอนในทางการเงิน” (Financial Transaction) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1956 (C) (4)¹⁷

การโอนในทางการเงิน หมายถึง การโอน รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนทางวิทยุ หรือวิธีอื่น รวมทั้งใช้เครื่องมือในการโอนเงินด้วยวิธีอื่นมากกว่าหนึ่งวิธี ซึ่งกระทบต่อการพาณิชย์ภายในรัฐหรือต่างประเทศ หรือการโอนซึ่งใช้สถาบันการเงินรวมอยู่ด้วย ซึ่งผลของการกระทำนั้นกระทบต่อพาณิชย์ภายในรัฐหรือต่างประเทศไม่ว่าด้วยประการใด ๆ

ดังนั้น การโอนเงินนั้นจะต้องเป็นไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ

1. เคลื่อนย้ายเงิน
2. เคลื่อนย้ายโดยใช้เครื่องมือทางการเงิน
3. โดยใช้สถาบันการเงิน

ความหมายของคำว่า “การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย” (Specified Unlawful Activity) ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1956 (C) (7)¹⁸

การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย คือ

(A) การกระทำใดหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดตามข้อหาที่กำหนดไว้ในมาตรา 1961 (1) ของตอนนี้ เว้นแต่การกระทำนั้นกำหนดไว้ภายใต้พระราชบัญญัติเงินตราและการรายงานการโอนเงินต่างประเทศ

(B) ใช้บังคับแก่การโอนเงินซึ่งเกิดขึ้นทั้งหมดหรือบางส่วนภายในประเทศสหรัฐอเมริกา ความผิดต่อรัฐต่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับเรื่องการผลิต และการนำเข้าสินค้า การขาย จำหน่ายสารเสพติด ตามพระราชบัญญัติควบคุมสารเสพติด

(C) การกระทำใด ๆ หรือการกระทำซึ่งก่อให้เกิดการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ดังคำนิยามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมสารเสพติด มาตรา 408 หรือ

(D) การกระทำความผิดข้อหาต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 152 (เกี่ยวเนื่องกับการซ่อนเร้นทรัพย์สิน การอ้างสิทธิเรียกร้องและสถาบันตัวที่เป็นเท็จ การให้สินบน) มาตรา 215 (เกี่ยวกับการให้ค่าคอมมิชชั่นหรือของขวัญในการขอกู้ยืม) มาตรา 500 ถึง 503 (เกี่ยวเนื่องกับความผิดฐานปลอมแปลง) มาตรา 511 (เกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงของรัฐและความมั่นคงส่วน

¹⁷ Ibid.,

¹⁸ Ibid.,

บุคคล) มาตรา 543 (เกี่ยวเนื่องกับการนำสินค้าหนีภาษีเข้าไปในสหรัฐฯ) มาตรา 641 (เกี่ยวเนื่องกับการเงินเพื่อสาธารณประโยชน์ ทรัพย์สินหรือหลักฐานการรายงาน) มาตรา 656 (เกี่ยวเนื่องกับการลักทรัพย์ ยักยอก การกระทำที่ผิดวัตถุประสงค์ โดยพนักงานธนาคารหรือลูกจ้าง) มาตรา 666 (เกี่ยวเนื่องกับการลักหรือให้สินบนในการเสนอโปรแกรมเพื่อรับเงินอุดหนุนจากมลรัฐ) มาตรา 793, 794 หรือ 798 (เกี่ยวเนื่องกับการจารกรรม) มาตรา 875 (เกี่ยวเนื่องกับการคมนาคมภายในรัฐ) มาตรา 1201 (เกี่ยวเนื่องกับการลักพาตัว) มาตรา 1203 (เกี่ยวเนื่องกับการจับตัวประกัน) มาตรา 1344 (เกี่ยวเนื่องกับการฉ้อโกงธนาคาร) หรือมาตรา 2113 หรือมาตรา 2114 (เกี่ยวเนื่องกับธนาคารและการปล้นทรัพย์หรือลักทรัพย์ในการให้บริการสาธารณะ) ของตอนนี้ มาตรา 38 ของพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกซึ่งอาวุธ (22 U.S.C. 2778) มาตรา 2 (เกี่ยวเนื่องกับการลงโทษทางอาญา) ตามพระราชบัญญัติการบริหารการส่งออก ค.ศ. 1979 (50 U.S.C. App.2401) มาตรา 203 (เกี่ยวเนื่องกับมาตรการบังคับทางอาญา) ตามพระราชบัญญัติอำนาจในภาวะฉุกเฉินทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ) หรือมาตรา 3 (เกี่ยวเนื่องด้วยการกระทำผิดในทางอาญา) ตามพระราชบัญญัติการค้ากับชาติที่เป็นศัตรู (50 U.S.C. App.3)

จากคำนิยาม “การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายที่กำหนดไว้” (Specified Unlawful Activity) จึงเห็นได้ว่ามาตรา 1956 มีความเชื่อมโยงกับมาตรา 1961 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ป้องกันการกระทำมิชอบโดยมิได้กำหนดการกระทำผิดเป็นฐานความผิดแต่เพียงฐานใดฐานหนึ่งแต่นำเอาความผิดหลาย ๆ ฐานมารวมเข้าเป็น “แบบแผนของการประกอบมิชอบ” เพื่อที่จะได้ตัวผู้บงการในการกระทำผิดแต่ละฐานที่แท้จริงมาลงโทษ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นผล และจากการศึกษารวบรวมพบว่าความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ประมาณ 130 ความผิดมูลฐาน โดยการพิจารณาฐานความผิดจากความผิดที่เป็นปัจจัยสำคัญ คือ ความผิดทางเศรษฐกิจและผลร้ายของความผิดดังกล่าว จะมีส่วนทำลายสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนมนุษยชาติ

ความผิดมูลฐานตาม Money Laundering Control Act 1986 (MLCA)

1. ความผิดมูลฐานที่กำหนดใน 18 U.S.C มาตรา 1961 (1) (RICO) ยกเว้นบทที่ 31 เรื่องการไม่รายงานการโอนเงินไปต่างประเทศ ได้แก่

- ความผิดเกี่ยวกับสินบน
- ความผิดเกี่ยวกับการลักขโมยการขนส่งระหว่างมลรัฐ
- ความผิดเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็ก
- ความผิดเกี่ยวกับการลักยานพาหนะ
- ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้ายาเสพติด รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ความผิดลักษณะเฉพาะที่กำหนดใน 18 U.S.C. มาตรา 1956 (1996)

- ความผิดเกี่ยวกับการแสดงข้อความเท็จ
- ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี
- ความผิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าจากเขตศุลกากร
- ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดทางอาญาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์
- ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าเถื่อนทางอากาศ
- ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการส่งอุปกรณ์การใช้จ่าย
- ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมการส่งออกอาวุธ
- ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายจัดการส่งออก
- ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในภาวะฉุกเฉินทางเศรษฐกิจ

ระหว่างประเทศ

- ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการค้ากับชนชาติศัตรู

3. การฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ได้ระบุไว้เฉพาะเจาะจงเป็นประการอื่น

ความผิดบางประเภทที่ไม่ได้ระบุและถือได้ว่าเป็นความผิดมูลฐาน ถ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับ "การนำเข้าที่ฝ่าฝืนกฎหมาย" ภายใต้ 18 U.S.C. มาตรา 545 (1996) เช่น การบริการหรือการจำหน่ายสินค้า ปลอมแปลง กฎหมายห้ามการนำเข้าสัตว์ การขนส่งระหว่างมลรัฐซึ่งทรัพย์สินที่ถูกลักมา

จากการศึกษาความผิดมูลฐานของกฎหมายฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาในข้อ 3.1 จะเห็นได้ว่า มีกฎหมายที่สำคัญในการกำหนดความผิดมูลฐาน 3 ฉบับ แต่ Federal Crimes and Criminal Procedure นั้น อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะเป็นบทกำหนดโทษซึ่งไม่บ่งชี้ความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน แต่สำหรับกฎหมาย Bank Secrecy Act 1970 (BSA) และกฎหมาย Money Laundering Control Act 1986 (MLCA) ทั้ง 2 ฉบับนี้ อาจกล่าวได้ว่าได้กำหนดความผิดมูลฐาน

ไว้ โดยเฉพาะ BSA ได้ออกกฎหมายโดยรัฐได้มีเจตจำนง (Will) เพื่อพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของเงิน ปริมาณและความเคลื่อนไหวของกระแสการเงินที่นำเข้าหรือออกนอกประเทศ โดยความผิดมูลฐานของกฎหมายฉบับนี้ก็คือ กฎหมายเกี่ยวกับความลับของทางธนาคารโดยเฉพาะเจาะจง ส่วน MLCA รัฐจะไม่ออกกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงเพื่อเน้นเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่จะกำหนดความผิดมูลฐานในลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าการโอนเงินได้กระทำโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงินหรือการควบคุมการเงิน หรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงิน

อย่างไรก็ตาม MLCA ก็ได้มุ่งเน้นถึงเจตนาในใจของผู้กระทำความผิดและโดยเฉพาะตาม 18 U.S.C. มาตรา 1956 (a) (1) ต้องพิสูจน์ให้ได้มากกว่าเหตุอันควรสงสัย คือ

1. เจตนาที่จะสนับสนุนการดำเนินงานของการประกอบอาชญากรรม
2. รู้ว่าการโอนเงินนั้นมีเจตจำนงที่จะปกปิดทั้งหมดหรือบางส่วนของรายได้ซึ่งมีที่มาเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดกฎหมาย
3. รู้ว่าการโอนเงินนั้นเจตนาจะปกปิดหรือหลีกเลี่ยงการรายงานการโอนเงินตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาหรือมลรัฐ

ตัวอย่างในคดี United States V. Premises Known as 2639 Meeting House ศาลพิพากษาว่าทรัพย์สินที่ซื้อมาด้วยสัดส่วนจากรายได้เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นทรัพย์ที่ต้องริบเป็นการขยายบทบัญญัติให้ครอบคลุมถึงรูปแบบที่เปลี่ยนไปของเงินที่มาจากยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม MLCA เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องพิสูจน์ Mens Rea ดังกล่าว แต่ทั้งนี้การกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับกฎหมายการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดความผิดมูลฐานที่มีพื้นฐานมาจากอาชญากรรมทางการเงินแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะกระบวนการในการสร้างรายได้จากอาชญากรรมที่สำคัญ คือ ยาเสพติด การหลบเลี่ยงภาษี การก่อการร้าย รวมถึงตลอดถึงการประกอบธุรกิจผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง การกระทำความผิดอาญาที่รัฐได้กำหนดไว้รวมตลอดถึงความผิดมูลฐานที่รัฐเห็นว่าเป็นภัยหรือคุกคามและเกี่ยวข้องทางการเงิน ซึ่งความผิดที่รัฐกำหนดนั้นจะเห็นได้ชัดเจนว่าส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบของขบวนการขนาดใหญ่และมีลักษณะที่สลับซับซ้อนยากต่อการตรวจสอบ จึงได้ออกกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้

3.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศสหรัฐอเมริกา

หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฟอกเงินมีอยู่ 3 หน่วยงาน หน่วยงานแรก คือ Financial Crime Enforcement Network (FinCEN) สังกัดกระทรวงการคลัง หน่วยงานที่สอง คือ Money Laundering Network ซึ่งอยู่ใน Criminal Division สังกัดกระทรวงยุติธรรม ทั้งสองหน่วยงานนี้รับผิดชอบตาม Money Laundering Act และหน่วยงานที่สามซึ่งมีความสำคัญมาก และรับผิดชอบตาม Bank Secrecy Act (BSA) คือ The Office of the Financial Enforcement สังกัดกระทรวงการคลัง มีรายละเอียดดังนี้¹⁹

3.2.1 Fin CEN (Financial Crimes Enforcement Network)

FinCEN จัดตั้งขึ้นในเดือนเมษายน ค.ศ.1990 โดยเน้นการสืบเสาะข้อมูลทางการเงินจากหลายหน่วยงาน (multi agencies) ซึ่งไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนแต่อย่างใด วัตถุประสงค์หลักของ FinCEN คือ การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ FinCEN มีเจ้าหน้าที่ประมาณ 200 คน โดยในส่วนของ Criminal Investigators และ Analysts และส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น จากหน่วยงานศุลกากร IRS, FBI, DEA เป็นต้น

ภาระหน้าที่ของ FinCEN คือ วิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ซึ่งจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความผิดปกติซึ่งมาจากกระบวนการธุรกรรมที่มีขอบด้วยกฎหมายอันสามารถนำไปสู่การวินิจฉัยถึงพฤติกรรมที่ผิดปกติในระบบ บุคลากรในหน่วยงานนี้จะถูกฝึกฝนให้มีความละเอียดถี่ถ้วนในการสังเกตจากข้อมูลต่าง ๆ

การใช้มาตรการหลายอย่างประสานกัน (วิเคราะห์ตรวจสอบและสืบสวน) โดยอาศัยข้อมูลจากหลายหน่วยงานทำให้ FinCEN สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการเงินได้อย่างหลากหลาย เช่น จากสำนวนการสอบสวน ข้อมูลจากการดำเนินการตามหมายค้นและข้อมูลจากภาคเอกชน ข้อมูลเหล่านี้จะถูกรวบรวมและจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์เป็นระบบทำให้สามารถนำไปใช้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความผิดปกติและเป็นพยานในการกระทำความผิดทางอาญาได้

ด้วยข้อมูลที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความผิดปกติเจ้าหน้าที่ของ FinCEN จะสามารถสาวต่อไปถึงกระบวนการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายและปรับตัวเข้ากับตัวบทกฎหมายที่

¹⁹ สุทธิชัย จิตรวาณิช , “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา”, ดุลพินิจ เล่ม 4 ปีที่ 42 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538) หน้า 153-155.

กำหนดค่าธุรกรรมนั้นเป็นความผิด จากนั้น FinCEN ก็จะส่งเรื่องนั้นพร้อมข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเริ่มต้นการสอบสวน หากหน่วยงานนั้นได้รับรายละเอียดจาก FinCEN มาเพียงใด การสัมฤทธิ์ผลในการบังคับใช้กฎหมายต่อกรณีนั้นก็ ได้มากเพียงนั้น

อย่างไรก็ตาม FinCEN โดยตัวเองแล้วจะไม่ดำเนินการจับหรือยึดด้วยตนเอง FinCEN จึงเป็นแต่เพียงหน่วยงานที่มีศักยภาพในการรวบรวม วิเคราะห์ แล้วนำส่งข้อมูลเท่านั้น นอกจากนี้ FinCEN ยังมีหน้าที่ช่วยแนะนำเจ้าพนักงานของสหรัฐและมลรัฐและระดับท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหาข้อมูลทางการเงิน ตลอดจนเผยแพร่วิทยาการใหม่ ๆ รวมทั้งการจัดการสัมมนาในความรู้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ด้วย

ข้อมูลที่ FinCEN จะทำการวิเคราะห์นั้นมาจาก 3 แหล่ง คือ

ก. Law Enforcement Data Base เป็นข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น DEA, IRS เป็นต้น การประสานงานข้อมูลระหว่างกันจะใช้ระบบ Memorandum of Understanding (MOU)

ข. Financial Data Base เป็นข้อมูลที่สำคัญตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน ได้มาจาก 2 หน่วยงาน คือ IRS และหน่วยงานศุลกากร

ค. Commercial Data Base เป็นข้อมูลจากกิจการต่าง ๆ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เปิดเผยต่อสาธารณชนไว้แล้ว (Nation Automatic Telephone Directory)

นอกจากนี้ยังมี Uniform Commercial Code และ UCC Listing ซึ่งเป็นข้อมูลอย่างเดียวกันกับที่ใช้ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยได้มาจากบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จาก FinCEN มี 3 ประเภท คือ

ก. Tactical Support Product ใช้เพื่อสนับสนุนหน่วยงานผู้ปฏิบัติโดยตรง (Law Enforcement Agencies) รวมทั้งเป็นข้อมูลที่ให้หน่วยงานผู้ปฏิบัติไปศึกษาต่อไป

ข. ใช้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน

ค. ใช้เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายระดับประเทศ

กล่าวโดยสรุป หน้าที่หลักของ FinCEN ก็คือเป็นหน่วยงานวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินให้แก่หน่วยงานผู้ปฏิบัติ

3.2.2 Money Laundering Section

Money Laundering Section เป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัด Criminal Division กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบโดยตรงในส่วนที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน บทบาทของหน่วยงานนี้มี ดังนี้

- ก. ให้ความสำคัญกับเหตุที่เกิด (Transaction) และติดตามอย่างใกล้ชิด
- ข. มีอำนาจตาม Money Laundering Act ในส่วนที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์ทางแพ่ง (Civil Forfeiture) และการริบทางอาญา (Criminal Forfeiture)
- ค. ให้ความสำคัญกับการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการริบและแบ่งปันทรัพย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทยก็ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานของประเทศไทยในเรื่องแนวทางดำเนินการริบทรัพย์สินระหว่างกัน

3.2.3 The Office of Financial Enforcement

The Office of Financial Enforcement เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงการคลัง (Department of Treasury) จัดตั้งโดย Bank Secrecy Act (BSA) ปี ค.ศ.1970 หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานมีดังนี้

- ก. เป็นหน่วยงานผู้ปฏิบัติตาม BSA
 - ข. ออกกฎหรือระเบียบต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติตาม BSA
 - ค. ทำการจัดเก็บข้อมูลทางการเงิน
 - ง. ทำการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดตาม BSA ซึ่งโดยปกติจะดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานศุลกากร Fin CEN หรือ IRS
- ข้อสังเกตของ The Office of Financial Enforcement มีดังนี้
1. การกำหนดให้สถาบันการเงินจัดทำรายงาน โดยต้องไม่เป็นการแทรกแซงลูกค้าแต่อย่างใด
 2. วิธีปฏิบัติสำหรับสถาบันการเงิน (Banking Compliance) นั้น ต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน แล้วจะพิจารณากรณีที่พนักงานหรือสถาบันการเงินใดไม่ปฏิบัติตามแจ้งไว้จึงจะมีความผิดตามกฎหมาย

3. เน้นการทำความเข้าใจกับสถาบันการเงินเพื่อให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ ตามกฎหมาย²⁰

FinCEN และหน่วยงาน The Office of Financial Enforcement ต่างก็สังกัด กระทรวงการคลัง ยกเว้นหน่วยงาน Money Laundering Section ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินตาม Money Laundering Act สังกัดกระทรวงยุติธรรม การแบ่งบทบาท หน้าที่ของทั้ง 3 หน่วยงานค่อนข้างจะชัดเจนโดย FinCEN เป็นศูนย์ข้อมูลทางการเงินเพื่อ ประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่ากระทรวงการคลังมีบทบาทหน้าที่ ตาม Bank Secrecy Act (BSA) โดยตรง ในขณะที่กระทรวงยุติธรรมมีบทบาทหน้าที่ตาม Money Laundering Act

กล่าวโดยสรุป ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินอยู่สอง ประการ คือ กระทรวงการคลังซึ่งควบคุมหน่วยงานศุลกากร หน่วยงานสรรพากร และสถาบัน การเงินทั้งหลายมีบทบาทหน้าที่ในเรื่องแหล่งที่มาทางการเงิน และกระทรวงยุติธรรมซึ่งควบคุม หน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามยึดและอายัดทรัพย์สิน โดยทั้งสองกระทรวงจะมีบทบาทหน้าที่แยก จากกันอย่างชัดเจน ในขณะเดียวกันก็ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน

3.3 บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา กับ MLCA

3.3.1 ความหมายของสถาบันการเงิน

วิวัฒนาการของระบบเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ แต่ละสังคมนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน ไป แต่ต่างก็มีสาเหตุคล้ายคลึงกัน คือ ความจำเป็นในทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะว่าใน ขณะที่สังคมขยายตัวระบบการแลกเปลี่ยนก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามด้วย ระบบการแลกเปลี่ยน บางอย่าง เช่น การแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งของกับสิ่งของอาจมีความเหมาะสมกับสังคมที่ยังไม่ เจริญ ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจและสังคมขยายตัว ระบบการแลกเปลี่ยนดังกล่าวไม่อาจสนองความ ต้องการของสังคมได้ สังคมจึงได้คิดหาทางที่จะใช้ตัวกลางในการแลกเปลี่ยนแทนการใช้สินค้า หรือสิ่งของ จึงได้เกิดวิวัฒนาการของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งสรุปได้ 3 ระยะ คือ ระยะที่หนึ่ง ระบบ เศรษฐกิจที่ใช้ของหรือบริการแลกเปลี่ยนกัน ระยะที่สอง ระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินเป็นสื่อกลางใน การแลกเปลี่ยน และระยะที่สาม ระบบเศรษฐกิจที่ใช้เครดิตเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกัน

²⁰ รายงานการประชุมครั้งที่ 6/2537 , เอกสารการประชุม สำนักงาน ป.ป.ส. , วันที่ 12 กันยายน 2537 , หน้า 4-6.

จึงเห็นได้ว่าวิวัฒนาการทั้งสามระยะนั้น สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนมีความสำคัญต่อการครองชีพ การค้าขายประกอบธุรกิจ รวมถึงการติดต่อลงทุนของสมาชิกในสังคมอย่างมากมาย ยิ่งสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนพัฒนาไปมากเท่าไร ความจำเป็นที่จะต้องมียอดคงที่ซึ่งทำหน้าที่ในการเก็บรักษา สร้างผลประโยชน์หรือชี้แนะแนวทางวางแผนการบริหารสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุดก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเพียงนั้น องค์กรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายความเพียงธนาคารพาณิชย์เท่านั้น แต่อย่างหมายความว่าองค์กรอื่นอีกด้วย ซึ่งเรียกรวมกันว่า “สถาบันการเงิน”

สถาบันการเงิน²¹ คือ สถาบันที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงิน (Financial intermediary) โดยระดมเงินจากผู้ออมหรือผู้กู้ยืม แล้วจัดสรรเงินที่ระดมได้มาให้แก่ผู้กู้ยืมหรือนำไปลงทุน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าสถาบันการเงินจะเป็นสถาบันกลางที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งที่มีเงินเกินให้ถ่ายเทไปสู่แหล่งที่ขาดเงิน การระดมเงินออมของสถาบันการเงินอาจกระทำได้โดยตรง คือ ระดมเงินจากประชาชนโดยทั่วไป เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเหล่านี้ระดมเงินออมมาโดยการรับฝากเงินโดยจะออกสมุดคู่ฝากและใบรับฝากเป็นหลักฐานการฝากเงิน ส่วนบริษัทเงินทุนจะระดมเงินออมด้วยการออกตั๋วสัญญาใช้เงินหรือตั๋วเงินอื่นเป็นหลักฐานกู้ยืมจากเอกชนหรือบริษัทประกันชีวิตจะระดมเงินออมด้วยการออกใบกรมธรรม์ เป็นต้น เงินออมที่ระดมมาได้จะถูกนำไปลงทุนต่อ ซึ่งส่วนมากจะถูกจัดสรรในรูปของการอำนวยสินเชื่อให้กับภาคเศรษฐกิจที่ต้องการเงินหรือแม้กระทั่งภาครัฐบาลก็อาจจะต้องใช้สินเชื่อจากสถาบันการเงินเหล่านี้เพื่อการสาธารณประโยชน์ นอกจากนี้หากเงินออมในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ สถาบันการเงินก็จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางระดมเงินออมจากต่างประเทศเข้ามาชดเชยด้วย สถาบันการเงินจึงมีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

ฉะนั้น ถ้ามองอย่างเฉพาะเจาะจง สถาบันการเงิน หมายถึง สถาบันที่ทำธุรกิจในรูปแบบของการกู้ยืมเงินและให้กู้ยืมเงิน หรือสถาบันที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ให้กู้และผู้ขอกู้โดยอาศัยตราสารทางการเงินเป็นเครื่องมือ และรับภาระเสี่ยงภัยจากการให้กู้ยืมนั้น ส่วนรายได้ของสถาบันการเงินมาจากความแตกต่างระหว่างดอกเบี้ยที่ได้รับจากผู้ของกู้และอัตราดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้หรือผู้ฝากเงิน และค่าธรรมเนียมที่เกิดจากการให้บริการในการทำธุรกรรมทาง

²¹ Peter S. Rose and Donald R. Fraser, Financial Institutions, Third Edition (Texas : Business Publication inc ., 1988) ,pp. 15-23.

การเงินของธนาคาร อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินยังถูกแบ่งออกไปเป็น 2 ประเภท คือ สถาบันการเงินในรูปของธนาคารและสถาบันการเงินที่ไม่ใช่รูปของธนาคาร

การกำหนดว่าธุรกิจใดเป็นสถาบันการเงินในรูปแบบของธนาคารหรือไม่ ให้พิจารณาถึงธุรกิจหลักของธุรกิจนั้นประกอบด้วย ถ้าธุรกิจหลักคือการนำเอาเงินทุนไม่ว่าจะได้มาโดยรูปใดแล้วให้กู้ยืมต่อไปโดยมิใช่ให้นำเงินทุนนั้นมาใช้ในธุรกิจหรือนำมาลงทุนของตนเอง ก็นับได้ว่าธุรกิจนั้นเป็นสถาบันการเงินในรูปของธนาคาร แต่ถ้านำเงินทุนมาใช้ในธุรกิจหรือนำมาลงทุนของตนเอง ก็เป็นสถาบันการเงินที่มีใช่รูปของธนาคาร

ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินในรูปแบบของธนาคารหรือสถาบันการเงินที่มีใช่ธนาคารล้วนแล้วแต่ต้องมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นศูนย์กลางทางการเงินที่สามารถระดมเงินออมจากประชาชน บริษัทห้างร้าน หรือหน่วยงานของรัฐบาลและนำเอาเงินออมนั้นมาให้ประชาชน บริษัทห้างร้าน หรือหน่วยงานของรัฐบาลกู้ยืมอีกทีหนึ่ง
- 2) ให้ความมั่นใจและความปลอดภัยแก่ผู้มีเงินออมในการบริหารเงินของผู้มีเงินออมให้เกิดดอกผลมากกว่าผู้มีเงินออมจะดำเนินด้วยตนเอง เพราะสถาบันการเงินมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญมีความรู้มีความสามารถ และสถาบันการเงินยังมีเงินทุนมากสามารถกระจายเงินกู้ได้โดยการเสี่ยงภัยน้อยที่สุด
- 3) ช่วยให้อัตราดอกเบี้ยในท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะสถาบันการเงินสามารถเคลื่อนย้ายเงินทุนได้สะดวก

นอกจากนี้ตาม Bank Secrecy Act ยังได้กำหนดคำนิยามของคำว่า "สถาบันการเงิน" (Financial Institution) ซึ่งนอกจากจะหมายถึง ธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังหมายความรวมถึง ตัวแทน หรือสาขาของธนาคารต่างประเทศในสหรัฐอเมริกา สถาบันออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการลงทุน บริษัทประกันภัย นายหน้า หรือผู้ค้าหลักทรัพย์ ผู้ขาย หรือผู้ขายฝากเช็คเดินทาง หรือตราสารอื่นที่คล้ายคลึงกัน ผู้รับจำนำ ที่ทำการไปรษณีย์ สถานคาสีโน หรือบ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาต ฯลฯ (31 U.S.C. 5312 (a) (2) ประกอบ 31 C.F.R. มาตรา 103.33)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1988 สหรัฐอเมริกาได้ขยายคำนิยามของคำว่า สถาบันการเงิน ออกไปให้กว้างขึ้น ภายใต้ Bank Secrecy Act 31 U.S.C. 5312 (a) (2) โดยบัญญัติว่า การประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ให้ถือว่าธุรกิจประเภทนี้อยู่ในความหมายของคำว่าสถาบันการเงินด้วย

3.3.2 บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา กับ MLCA

ในตอนต้นทศวรรษ 1970 สหรัฐอเมริกามีปัญหาการหลบเลี่ยงภาษี การละเมิดกฎหมายหลักทรัพย์และอาชญากรรมอื่นซึ่งใช้สถาบันการเงินทั้งในประเทศและนอกประเทศในการฟอกเงินที่ได้มา จึงได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยความลับทางธนาคาร หรือ Bank Secrecy Act 1970 ขึ้นมา และให้อำนาจกระทรวงการคลังในการออกกฎซึ่งบังคับให้สถาบันการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำรายงานและเก็บรักษาข้อมูล เรียกว่า BSA Regulations การบังคับให้รายงานและเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าวเพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างร่องรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือร่องรอยทางการเงิน (Money Trail) เพื่อติดตามเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไปหาต้นตอของผู้กระทำความผิด²²

โดย Bank Secrecy Act 1970 ได้กำหนดมาตรการในการติดตาม การฟอกเงินผ่านสถาบันการเงิน ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การแสดงตนของลูกค้า การจัดทำและเก็บรักษาบันทึก และการรายงานธุรกรรม ตามที่กล่าวไว้ในข้อ 3.1.2

ลักษณะของการรายงานธุรกรรม Bank Secrecy Act 1970 ได้กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบรายงาน 4 แบบ ดังนี้²³

1. แบบรายงาน CTR จัดทำโดยสถาบันการเงิน ซึ่งมุ่งถึงธนาคารพาณิชย์โดยตรงจัดทำแบบรายงานของการเงินที่เกิดขึ้นจากการนำเงินสดมาฝากเกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยแจ้งให้แก่หน่วยงานพิเศษที่เรียกว่า Criminal Investigation Division ซึ่งมีศูนย์คอมพิวเตอร์อยู่ที่เมือง Detroit Computing Center ทำหน้าที่เก็บรายงานต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์
2. แบบรายงาน CTRE จัดทำโดยสถานคาสีโน ในการรายงานที่มีวงเงินเกินกว่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ

²² นิกร เกริกกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมายและแนวปฏิบัติ, หน้า 59-60.

²³ U.S. Department of Justice, Investigation and Prosecution of Illegal Money Laundering : A Guide to the Bank Secrecy Act, P. 32-33.

3. แบบรายงานที่เรียกว่า Report on International Importation of the Currency and Monetary Instrument จัดทำโดยหน่วยงานธุรกิจ (Business Venture) ที่ทำรายการซื้อขายเป็นเงินสดมีมูลค่าเกินกว่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ

4. แบบรายงาน CMIR จัดทำในกรณีที่มีการนำเอาเงินสดเข้าออกประเทศเกินกว่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยรายงานแก่หน่วยงานศุลกากร ซึ่งมีศูนย์คอมพิวเตอร์อยู่ที่มลรัฐ Veginia

นอกจากนี้ Bank Secrecy Act 1970 ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำหนดให้สถาบันการเงินรวมทั้งผู้จัดการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือตัวแทนของสถาบันการเงินใด ๆ รายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมาย (31 U.S.C. มาตรา 5312 (g)) ซึ่งการรายงานนี้จะใช้แบบรายงาน Suspicious Activity Report (SAR) หรือการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยกำหนดให้ยื่นรายงานต่อ Financial Crime Enforcement Network (FinCen) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย เช่น i ธุรกรรมที่เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือปกปิดที่มาของเงินหรือทรัพย์สิน ,ii ธุรกรรมที่มีลักษณะเป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานตาม Bank Secrecy Act 1970 ,iii การทำธุรกรรมทางการเงินที่ขาดความสมเหตุสมผลในทางเศรษฐกิจหรือขาดวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย²⁴

ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้ Money Laundering Control Act 1986 ซึ่งเป็นกฎหมายควบคุมการฟอกเงิน ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน กฎหมายฉบับนี้จะกำหนดห้ามการเกี่ยวข้องในการฟอกเงินในลักษณะกว้าง ๆ ของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือรู้ว่าการโอนเงินนั้นได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงิน หรือการควบคุมเงินหรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงิน นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวเน้นเจตนาในใจของผู้กระทำความผิด ขอบเขตของกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปและสถาบันการเงินสำหรับการโอนรายได้อันมิชอบด้วยกฎหมาย ในเบื้องต้น Money Laundering Control Act 1986 มุ่งโดยตรงต่อการฟอกเงินโดยใช้สถาบันการเงินเป็นเครื่องมือ จะเห็นได้จากการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการโอนเงิน ในทางการเงิน โดยใช้สถาบันการเงินเป็นตัวกลาง โดยเงินนั้นได้มาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย (Section 1956 (c) (4)) และ Money Laundering Control Act 1986 ยังกำหนด

²⁴ Sandeep Savla , Money Laundering and Financial Intermediaries. (Kluwer Law International : Netherlands) , P.169.

ความรับผิดชอบของสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินให้ความสำคัญกับการรายงานธุรกรรมมากขึ้น เนื่องจากมีกรณีของธนาคารบอสตันและแบงก์ออฟอเมริกา ถูกปรับเพราะขาดความรับผิดชอบในการรายงานธุรกรรมที่เป็นเงินสดเกินกว่ากฎหมายกำหนด (Cash Transaction Report)

โดยสรุป Bank Secrecy Act 1970 เป็นกฎหมายที่กำหนดภาระหน้าที่กับสถาบันการเงินไว้โดยตรงต่างจาก Money Laundering Control Act 1986 ที่ไม่ได้บัญญัติเรื่องเช่นนี้ไว้ Bank Secrecy Act 1970 ก็ไม่ได้บัญญัติถึงลักษณะความผิดฐานฟอกเงินไว้เช่นกัน แต่กำหนดให้สถาบันการเงินรายงานธุรกรรมทางการเงิน อย่างไรก็ตาม Bank Secrecy Act 1970 ไม่สามารถบรรลุผลได้โดยตัวเอง แต่จะต้องอาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ซึ่งรัฐออกมาเพื่อสนับสนุน Bank Secrecy Act 1970²⁵ จนกระทั่งปี ค.ศ. 1986 สถาบันการเงินจะต้องอยู่ภายใต้ กฎหมาย Money Laundering Control Act 1986 โดยได้บัญญัติลักษณะความผิดฐานฟอกเงินไว้ และเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อเสริมบทบาทบัญญัติของ Bank Secrecy Act 1970 และ Money Laundering Control Act 1986 ยังได้บัญญัติให้เป็นความผิดในกรณีที่หลีกเลี่ยงการรายงานธุรกรรมทางการเงินตาม Bank Secrecy Act 1970²⁶ นอกจากนี้ MLCA ยังกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบกับสถาบันการเงินมากขึ้นด้วย

3.4 บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทย

3.4.1 การรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงิน

3.4.1.1 การรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงิน²⁷

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 13 บัญญัติว่า “เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

²⁵ Sandeep Savla , Money Laundering and Financial Intermediaries. (Kluwer Law International : Netherlands) , P.169.

²⁶ [www.sia.com/money laundering](http://www.sia.com/money%20laundering)

²⁷ สีนหาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายกฎหมายกระบวน ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 , (กรุงเทพฯ:นิติสนเทศ 2544) , หน้า 89-91.

- (1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ
- (3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2)

หรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบโดยไม่ชักช้า”

กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดว่า “เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

1. ธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป
2. ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป”

ดังนั้น เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน เช่น การฝากเงิน การถอนเงิน การโอนเงินสด การซื้อตราสารการเงินด้วยเงินสด เช่น นำเงินมาซื้อเช็ค ดราฟต์ การจ่ายเงินสด เพื่อชำระหนี้ และปรากฏว่าธุรกรรมนั้นมีการใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ไม่ว่าจะเป็ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือไม่ก็ตาม สถาบันการเงินจะต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จึงพอสรุปได้ว่า หากมีลูกค้ามาทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ดังนี้

1. ลูกค้านำเงินสดมาจำนวนสามล้านบาท เพื่อมาฝากธนาคารในบัญชีเงินฝากของบุคคลคนเดียวกัน โดยแยกเงินสดเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งจำนวนหนึ่งล้านบาท ส่วนที่สองจำนวนหนึ่งล้านบาท กรณีดังกล่าว ก็ไม่ต้องรายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสด เพราะไม่เกินสองล้านบาท แต่อาจจะต้องรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย เพราะเป็นธุรกรรมที่ได้กระทำโดยหลีกเลี่ยงที่จะไม่ต้องถูกรายงานเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสด ในการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้นจะต้องรายงานธุรกรรมทั้งสองรายการ

2. ลูกค้านำเงินสดมาจำนวนสามล้านบาท เพื่อนำมาซื้อเช็คเชียร์เช็คจำนวนสองฉบับ ๆ แรกจำนวนสองล้านบาท และอีกฉบับจำนวนหนึ่งล้านบาท เพื่อส่งจ่ายให้กับบุคคล

สองคน ก็ให้รายงานเฉพาะธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนสองล้านบาทซื้อแคชเชียร์เช็ค แต่แคชเชียร์เช็คอีกฉบับที่นำเงินสดจำนวนหนึ่งล้านบาทมาซื้อไม่ต้องรายงาน เพราะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนไม่เกินสองล้านบาท

3. ลูกค้ามาถอนเงินจำนวนสามล้านบาท โดยถอนเงินแล้วได้นำเงินสดจำนวนสองล้านบาทเข้าบัญชีเงินฝากให้นาย ก. และเงินสดอีกหนึ่งล้านบาทได้นำเข้าบัญชีเงินฝากของนาย ข. ดังนี้ ให้รายงานการทำธุรกรรมการถอนเงินจำนวนสามล้านบาท และรายงานการทำธุรกรรมการฝากเงินเข้าบัญชีนาย ก. จำนวนสองล้านบาท สำหรับธุรกรรมการฝากเงินเข้าบัญชีนาย ข. ไม่ต้องรายงานเพราะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนไม่เกินสองล้านบาท

4. ลูกค้าได้จดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นเงินจำนวนห้าล้านบาทหรือมากกว่าห้าล้านบาท เพื่อเป็นหลักประกันการกู้เงินจากธนาคาร ธนาคารต้องรายงานการทำธุรกรรม หากไม่ถึงห้าล้านบาท ไม่ต้องรายงาน

จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องรายงานการทำธุรกรรมของลูกค้าทุกเรื่องที่มีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน แต่จะรายงานเฉพาะการทำธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น และในขณะเดียวกันหากมีการทำธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด สถาบันการเงินก็ต้องมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมนั้น ๆ ทุกเรื่อง ทุกรายการโดยไม่มีข้อยกเว้นเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตาม ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดข้อยกเว้นบางประการมิให้สถาบันการเงินต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปก็ตาม กล่าวคือ

(1) ธุรกรรมที่พระมหากษัตริย์ พระบรมราชินี พระราชทายาท หรือพระบรมวงศ์ ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปจนถึงชั้นเจ้าฟ้า เป็นคู่กรณี

(2) ธุรกรรมที่รัฐบาล ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐเป็นคู่กรณี

(3) ธุรกรรมที่มูลนิธิดังต่อไปนี้เป็นคู่กรณี

(ก) มูลนิธิชัยพัฒนา

(ข) มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ

(ค) มูลนิธิสลายใจไทย

(4) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ที่ทำกับสถาบันการเงิน
เว้นแต่

(ก) ธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินในประเทศโดยใช้บริการบาทเนตตาม
ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริการบาทเนต หรือที่เป็นการโอนเงินข้ามประเทศ
ระหว่างธนาคารโดยใช้บริการของ Society For Worldwide Interbank Financial
Telecommunication, Limited Liability Co-operative Society (S.W.I.F.T.s.c.)

(ข) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นเรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่หก
ตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป รวมทั้งแพด้วย

(ค) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นยานพาหนะ เครื่องมือ หรือ
เครื่องจักรกลอื่นใด

(5) การทำสัญญาประกันวินาศภัย เว้นแต่การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม
สัญญาประกันวินาศภัยที่คาดว่าจะต้องจ่ายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป

(6) การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมประเภทโอนเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือ
การได้มาโดยการครอบครองหรือโดยอายุความตามมาตรา 1382 หรือ มาตรา 1401 แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

3.4.1.2 แนวทางปฏิบัติโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรม²⁸

ตามคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมสำหรับสถาบันการเงินและผู้
ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือ
เคลื่อนย้ายเงินทุนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับเดือนมกราคม 2544 ได้
กำหนดแนวทางในการรายงานธุรกรรมไว้ดังนี้

1. การรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินที่มีนิติบุคคลเฉพาะกิจตาม
กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงิน พ.ศ.2542 ต้องแยกกันรายงาน โดยสถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมที่ลูกค้าทำกับ
สถาบันการเงินนั้น ๆ และนิติบุคคลเฉพาะกิจรายงานการทำธุรกรรมที่ลูกค้าทำกับนิติบุคคลเฉพาะ
กิจ เนื่องจากสถาบันการเงินและนิติบุคคลเฉพาะกิจเป็นนิติบุคคลต่างกัน

นิติบุคคลเฉพาะกิจ หมายถึง นิติบุคคลเฉพาะกิจตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคล
เฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ อันได้แก่ พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อ

²⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 92.

การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ.2540 และบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์

2. การรายงานธุรกรรมเงินสด ให้ยึดถือการบันทึกทางบัญชีของสถาบันการเงินที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ โดยรายงานธุรกรรมเงินสดเฉพาะกรณีที่มีการรับหรือจ่ายเป็นเงินสดเท่านั้น

การทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด เช่น ฝากเงินสด ถอนเงินสด การซื้อตราสารการเงินด้วยเงินสด (เช่นการนำเงินสดมาซื้อเช็ค ดราฟต์) การขายตราสารการเงิน ซื้อเงินตราต่างประเทศ ขายเงินตราต่างประเทศ

3. กรณีธุรกรรมที่ต้องรายงานเป็นธุรกรรมที่กระทำโดยสถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจหากมีการทำธุรกรรมที่อยู่ในหลักเกณฑ์ต้องรายงาน ณ สถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจสถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจนั้นก็ยังมีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมตามกฎหมาย แต่หากสถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจเป็นผู้ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินอื่นที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ ก็เป็นธุรกรรมที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรายงานตามความในกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

ตัวอย่างเช่น ธนาคารพาณิชย์นำเงินมาฝากยังธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นผู้รับทำธุรกรรม ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะต้องรายงานการทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ แต่ในทางตรงข้าม หากธนาคารอาคารสงเคราะห์นำเงินมาฝากยังธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารพาณิชย์เป็นผู้รับทำธุรกรรม ธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรมของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพราะเป็นธุรกรรมที่กระทำโดยธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจเป็นคู่กรณี

4. การรายงานธุรกรรมที่โดยปกติสถาบันการเงินไม่อาจจัดให้ผู้ทำธุรกรรมลงลายมือชื่อหรือบันทึกข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนได้ เช่น ผู้ทำธุรกรรมอยู่ต่างประเทศหรือธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงิน ในกรณีดังกล่าว สถาบันการเงินจะใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมรูปแบบอื่นที่มีข้อมูลเป็นแบบเดียวกันกับแบบ ปปง. โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนก็ได้

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดให้สถาบันการเงินสามารถออกแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของตนเองเพื่อใช้งาน และรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ตามรูปแบบการสร้างเพิ่มข้อมูลจากแบบรายงาน ปปง. ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้ ซึ่งแต่ละสถาบันการเงินอาจสร้างแบบการรายงานของตนเองออกใช้ได้โดยไม่ต้องใช้แบบ ปปง. ของสำนักงาน เพียงแต่แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สถาบันการเงินสร้างขึ้นใหม่นั้นต้องมีข้อมูลครบถ้วนเป็นแบบเดียวกันกับแบบ

ปง. และได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานก่อนเท่านั้น ทั้งนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความประสงค์ให้สถาบันการเงินเกิดความสะดวกรวดเร็ว และมีความคล่องตัวในการรายงานการทำธุรกรรม

5. การเก็บรักษาเอกสารต้นฉบับนั้น ให้เก็บโดยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยวิธีการอื่นใดที่สามารถทำให้เห็นเป็นภาพเอกสารต้นฉบับได้

6. สถาบันการเงินจะต้องแจ้งผลสรุปการรายงานการทำธุรกรรมตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้มาให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ ทุกๆ 6 เดือน โดยให้แจ้งเป็นหนังสือมายังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือส่งเป็น Email มาที่ info@amlo.go.th ตามแบบที่กำหนดไว้ สำหรับในแต่ละระยะเวลาของเดือนใดที่ไม่มีการทำธุรกรรมก็ให้แจ้งมาในสรุปผลการรายงานการทำธุรกรรมด้วย

สถาบันการเงินใดที่ไม่ได้แจ้งสรุปผลการรายงานการทำธุรกรรมตามความในข้อนี้ จะถือว่าสถาบันการเงินนั้นไม่มีการทำธุรกรรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ไม่มีรายงานดังกล่าวเลย

3.4.1.3 การรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน²⁹

ตามคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมสำหรับสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับเดือนมกราคม 2544 ได้กำหนดแนวทางในการรายงานธุรกรรมไว้ดังนี้

1. ในกรณีที่มีการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินและมีการใช้เงินสดเป็นปัจจัยในการชำระเงิน (ไม่ใช่การทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดโดยตรง เช่น การฝาก หรือถอนเป็นเงินสด) ให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นหลัก โดยใช้แบบ ปง. 1-02 หรือ แบบ ปง.1-04-2 แล้วแต่กรณี

2. ในกรณีที่มีการทำธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินในประเทศโดยใช้บริการบาทเน็ต ตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริการบาทเน็ต หรือที่เป็นการโอนเงินข้ามประเทศระหว่างธนาคารโดยใช้บริการของ Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication, limited liability Co-operative Society (S.W.I.F.T.s.c.) และใช้เงินสด

²⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 93.

เป็นปัจจัยในการทำธุรกรรม มีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป ให้รายงานการทำธุรกรรมโดยใช้แบบ ปปง. 1-02 แต่เพียงอย่างเดียว

3. การรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ตึกกรมบ้านช่อง อนุสาวรีย์ สะพาน เจดีย์ เป็นต้น ให้ถือว่าวันที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเป็นวันที่ทำธุรกรรม เช่น วันจดทะเบียนจำนองที่ดิน ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึง อสังหาริมทรัพย์บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนสิทธิเป็นหลักประกันด้วย เช่น การจดทะเบียนจำนองเครื่องจักร เป็นต้น

สำหรับอสังหาริมทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ต้องจดทะเบียนสิทธิ ให้ถือว่าวันที่ทำสัญญาจำนำหรือวันที่ทำสัญญาเปลี่ยนแปลงสิทธิในอสังหาริมทรัพย์นั้น ๆ เป็นวันที่ทำธุรกรรม

กรณีการไถ่ถอนการจำนอง ให้ใช้วันที่สถาบันการเงินทำนิติกรรมกับลูกค้าเกี่ยวกับการไถ่ถอนตามสัญญาจำนองเป็นวันที่ทำธุรกรรม ทั้งนี้ การรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าว ให้ถือเอามูลค่าทรัพย์สินเป็นหลักในการรายงาน

4. กรณีที่ทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์หากราคาประเมินของสำนักงานที่ดินกับราคาประเมินของสถาบันการเงินมีความแตกต่างกันให้ใช้ราคาประเมินที่สูงกว่าเป็นเกณฑ์ในการพิจารณามูลค่าทรัพย์สินที่ต้องรายงาน แต่สำหรับอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมก็ให้ใช้ราคาประเมินของสถาบันการเงิน หรือมูลค่าของทรัพย์สิน ณ วันที่มีการบันทึกบัญชีเป็นเกณฑ์ในการรายงาน

5. สถาบันการเงินจะต้องรายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินเป็นคู่กรณีทั้งในฐานะผู้ซื้อหรือผู้ขายด้วย หรือในฐานะอื่นใดที่สถาบันการเงินเป็นคู่กรณีทุกครั้ง ทั้งนี้ ให้หมายความรวมถึงการที่สถาบันการเงินจัดซื้อหรือขายหรือทำธุรกรรมกับอสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ที่อยู่ในหลักเกณฑ์ต้องรายงานการทำธุรกรรมที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

6. การทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นการเช่าอสังหาริมทรัพย์ หรือ อสังหาริมทรัพย์ ให้ถือเอามูลค่าของทรัพย์สินที่เช่าเป็นเกณฑ์ในการรายงาน และให้นับวันที่ทำสัญญาเช่าเป็นวันที่ทำธุรกรรม

ในกรณีที่เป็นการเช่าทรัพย์สินแต่เพียงบางส่วน ให้ถือเอามูลค่าของทรัพย์สินเฉพาะส่วนนั้นเป็นเกณฑ์ในการรายงาน เช่น การเช่าพื้นที่ในอาคาร ให้ถือเอามูลค่าของพื้นที่เฉพาะส่วนที่เช่าเป็นมูลค่าของทรัพย์สิน เป็นเกณฑ์ในการรายงาน

7. การรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินให้ถือหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้

7.1 กรณีทรัพย์สินที่ทำธุรกรรมมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาท หรือกว่านั้นขึ้นไป การพิจารณาวันที่ทำธุรกรรมตามข้อนี้ ให้ถือเอาแนวทางปฏิบัติตาม ข้อ 3 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

7.2 กรณีธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้กระทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันมีมูลค่าทรัพย์สินรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาท หรือกว่านั้นขึ้นไป การพิจารณาวันที่ทำธุรกรรมตามข้อนี้ ให้ถือวันที่ทำสัญญาประธานกับสถาบันการเงินเป็นวันที่ทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ทำสัญญากู้เงินจำนวนสิบล้านบาท โดยมีที่ดินสิบแปลงแปลงละหนึ่งล้านบาทมาจดจำนองเป็นหลักประกัน เป็นการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เดียวคือการกู้เงิน ซึ่งกรณีดังกล่าวมีมูลค่าทรัพย์สินรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป ต้องรายงาน โดยให้ถือเอาวันที่ทำสัญญากู้เงินซึ่งเป็นสัญญาประธานเป็นวันที่ทำธุรกรรม ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า การทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องรายงานอยู่แล้วด้วย หากทรัพย์สินนั้นไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องรายงานก็ไม่ต้องรายงาน

8. ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือ หรือเครื่องจักรกล ให้มีความหมายดังต่อไปนี้

8.1 เครื่องมือ หมายถึง สิ่งของที่ใช้ในการทำงาน

8.2 เครื่องจักร หมายถึง สิ่งที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนหลายชิ้น

สำหรับใช้ก่อกำเนิดพลังงาน เปลี่ยน หรือแปลงสภาพ พลังงาน หรือส่ง พลังงานอื่นใด และให้หมายความรวมถึงเครื่องอุปกรณ์ เช่น สายพาน เพลาเกียร์ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำงานสนองกันด้วยรวมทั้ง กลอุปกรณ์ที่ประกอบขึ้นเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตลอดจนเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกในการส่งถ่ายแรงไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติทำหน้าที่เหมือนสมองกล ใช้สำหรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่ง่าย และซับซ้อนโดยวิธีทางคณิตศาสตร์ ด้วย

ทั้งนี้ การรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินตามข้อ 8.1 และข้อ 8.2 จะต้องเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาท หรือกว่านั้นขึ้นไปด้วย

3.4.1.4 ประเภทธุรกรรมที่ทำกับสถาบันการเงิน

ในการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินสามารถแยกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ ธุรกรรมที่ใช้เงินสด ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินและธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยอธิบายได้ดังนี้

1. ธุรกรรมที่ใช้เงินสด

ธุรกรรมที่ใช้เงินสด หมายความว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการใด ๆ กับสถาบันการเงินที่กระทำโดยเงินสด

เงินสด หมายความว่า ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

การทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด เช่น ฝากเงินสด ถอนเงินสด การซื้อตราสารการเงินด้วยเงินสด (เช่นการนำเงินสดมาซื้อเช็ค ดราฟต์) การขายตราสารการเงิน ซื้อตราสารต่างประเทศ ขายเงินตราต่างประเทศ

2. ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน

2.1 ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น ตราสารการเงิน ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน (ที่เป็นตราสาร) หมายถึง กิจกรรมทางการเงินที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการใด ๆ กับสถาบันการเงินที่กระทำโดยใช้ตราสารการเงิน ธุรกรรมที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ (ตราสารทางการเงิน) ได้แก่ ธุรกรรมที่เกี่ยวกับการซื้อ/ขาย ตราสารการเงินในตลาดเงินและตลาดทุน รวมถึงกิจกรรมทางการเงินต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงิน การรับรอง อาวัล ตั๋วเงินต่าง ๆ
- เช็ค (เช่น เช็คส่วนบุคคล เช็คของขวัณู เช็คเดินทาง)
- ดราฟต์
- บัตรเงินฝาก
- พันธบัตรต่าง ๆ
- หลักทรัพย์ หน่วยลงทุน ตราสารอนุพันธ์
- การให้สินเชื่อลักษณะต่าง ๆ (เช่น เงินกู้ เงินเบิกเกินบัญชี L/C ธุรกิจให้เช่า

ซื้อ)

- การทำประกันชีวิต ประกันวินาศภัย

2.2 ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์

ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น การซื้อ ขาย โอน ค่าประกัน ที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการใด ๆ กับสถาบันการเงินซึ่งใช้ทรัพย์สินประกอบการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการนั้น

ประเภทธุรกรรม เช่น จำนอง การขายฝาก

ประเภททรัพย์สินที่ใช้ทำธุรกรรม เช่น ที่ดิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สิ่งปลูกสร้าง

วัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรม เช่น ใช้ที่ดินเป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อ

3. ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปหรือไม่ก็ตาม

ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า

3.1 ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดไปจากการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ

3.2 ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ

3.3 ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ

3.4 ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการยกยอก หรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชกทรัพย์ฯ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง

3.4.2 การแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงิน

3.4.2.1 วิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงิน³⁰

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว

การแสดงตนในวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด"

สถาบันการเงินมีหน้าที่จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามมาตรา 13 เพื่อทราบว่าลูกค้าเป็นใคร อยู่ที่ใด และประกอบอาชีพอะไร มีสถานทำงานอยู่ที่ใด มีสถานที่ในการติดต่อได้สะดวกที่ใด รวมทั้งข้อมูลอื่นเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ลูกค้าจะต้องแสดงชื่อ ที่อยู่ อาชีพ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่เป็นความจริง จะใช้ชื่อปลอม ชื่อผู้อื่น หรือข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริงไม่ได้ โดยสถาบันการเงินอาจตรวจสอบได้จากเอกสารหลักฐาน เช่น บัตรประชาชนของลูกค้า เว้นแต่ลูกค้าของสถาบันการเงินนั้นจะได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว หมายความว่า สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งที่ทำธุรกรรม หากสถาบันการเงินนั้นจัดให้ลูกค้าได้มีการแสดงตนไว้แล้ว เช่น นาย ก. ลูกค้ามาขอเปิดบัญชีกับธนาคาร ในเบื้องต้นธนาคารจะให้ลูกค้าแจ้งชื่อและนามสกุล เลขประจำตัวประชาชน ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน วันเดือนปีเกิด เพศ สถานภาพ สัญชาติ หลักฐานสำคัญประจำตัวบุคคล ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน อาชีพ สถานที่ทำงานและหมายเลขโทรศัพท์ สถานที่สะดวกในการติดต่อ ต่อมา นาย ก. มาติดต่อธนาคารเพื่อฝากเงินอีกจะก็ครั้งก็ตาม ในกรณีเช่นนี้ ธนาคารไม่ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนอีก เพราะเหตุที่ลูกค้าได้แสดงตนและได้ให้ข้อมูลกับธนาคารไว้แล้ว ธนาคารมีหน้าที่จัดให้ลูกค้าแสดงตนเฉพาะการทำธุรกรรมครั้งแรกเท่านั้น

เป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดว่า ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามมาตรา 13 เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว

ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงิน ได้กำหนดวิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงินไว้ ดังนี้

³⁰ เรื่องเดียวกัน , หน้า 207-209.

1. การแสดงตนของลูกค้ำซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา อย่างน้อยต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานดังต่อไปนี้

- ชื่อและนามสกุล
- เลขประจำตัวประชาชน หรือเลขหนังสือเดินทางในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว
- ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน หรือถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว
- วัน เดือน ปี เกิด
- เพศ
- สถานภาพ
- สัญชาติ
- หลักฐานสำคัญประจำตัวบุคคล ได้แก่ บัตรประจำประชาชน บัตรประจำตัว

ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หนังสือเดินทาง หรือเอกสารประจำตัวอื่นที่ออกโดยทางราชการ

- อาชีพ สถานที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์
- สถานที่สะดวกในการติดต่อ และหมายเลขโทรศัพท์
- ลายมือชื่อผู้ทำธุรกรรม

ข้อมูลข้างต้นส่วนใหญ่จะปรากฏในบัตรประจำตัวประชาชนอยู่แล้ว ยกเว้น เพศ สถานภาพ สัญชาติ จะมีปรากฏในทะเบียนบ้าน คำว่า สถานภาพ หมายถึง สถานภาพของบุคคลนั้น เช่น เป็นเจ้าบ้าน เป็นผู้อาศัย เป็นต้น

2. ในกรณีที่สถาบันการเงินสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามข้อ 1 ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันการเงินอาจให้ลูกค้ำแสดงตนด้วยการแสดงชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด เลขประจำตัวประชาชน และลายมือชื่อผู้ทำธุรกรรมก็ได้

ทั้งนี้ เพราะสำนักงานสามารถตรวจสอบข้อมูลส่วนอื่น ๆ ของลูกค้ำสถาบันการเงิน นอกเหนือจากนี้ เช่น เพศ สัญชาติ ที่อยู่ได้จากฐานข้อมูลการทะเบียน สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดังนั้น หากสถาบันการเงินสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ตรวจสอบจากฐานข้อมูลการทะเบียน สำนักงานทะเบียนกลางหรือตรวจสอบจากฐานข้อมูลกลางของสถาบันการเงินเอง (ถ้ามี) สถาบันการเงินอาจให้ลูกค้ำแสดงตนด้วยการแสดงตนเฉพาะชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปี เกิด เลขประจำตัวประชาชนและลายมือชื่อผู้ทำธุรกรรมก็ได้ ทั้งนี้ ถ้าสำนักงานได้ทั้งชื่อ นามสกุล และเลขบัตรประจำตัวประชาชน จะสามารถยืนยันความถูกต้องได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันเพราะชื่อ และนามสกุลของบุคคลในประเทศไทยมีซ้ำกันมาก

3. การแสดงตนของลูกค้ำซึ่งเป็นนิติบุคคลอย่างน้อยต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานดังต่อไปนี้

- ชื่อนิติบุคคล
- เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
- สถานที่ตั้ง และหมายเลขโทรศัพท์
- ประเภทการประกอบการ
- หนังสือรับรองข้อความในทะเบียนที่นายทะเบียนออกให้ไม่เกินหนึ่งเดือน
- ตราประทับของนิติบุคคล (ถ้ามี)
- บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
- ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคล

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชื่อนิติบุคคล สถานที่ตั้ง ปรากฏอยู่ที่หนังสือรับรองนิติบุคคล เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ประเภทการประกอบการจะมีปรากฏอยู่ที่ ภ.พ. 01 (แบบคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม) และ ภ.พ. 20 (ใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม) และบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี

3.4.2.2 การให้ลูกค้ำของสถาบันการเงินบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 21 บัญญัติว่า "การทำธุรกรรมตามมาตรา 13 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้ำบันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกรรมดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่ลูกค้ำปฏิเสธที่จะทำบันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกข้อเท็จจริงเอง แล้วแจ้งให้สำนักงานทราบทันที

บันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแบบ รายการหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง"

เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน เช่น การฝากเงิน การถอนเงิน หรือการโอนเงิน สถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้ำแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมนั้น ๆ (มาตรา 20) วิธีการแสดงตนของลูกค้ำจะต้องเป็นไปตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้ำสถาบันการเงิน เช่น ในกรณีที่ส่วนบุคคลธรรมดา จะต้องแสดงชื่อและนามสกุล ที่อยู่ ตามทะเบียนบ้าน วันเดือนปีเกิด เพศ สถานภาพ สัญชาติ อาชีพ สถานที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์ ฯลฯ ในกรณีที่ลูกค้ำเป็นนิติบุคคลก็จะต้องแสดง ชื่อนิติบุคคล สถานที่ตั้ง และ

หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ประเภทการประกอบการ ตราประทับ
ของนิติบุคคล (ถ้ามี) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคล ฯลฯ

หลังจากที่ลูกค้าได้แสดงตนแล้วพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอก
เงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 21 กำหนดให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ
เกี่ยวกับธุรกรรม ในการบันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินจะต้องรายงาน
ต่อสำนักงาน กฏกระทรวงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมสำหรับการ
ทำธุรกรรมตามมาตรา 13 (1) (2) หรือ (3) แล้วแต่กรณี ซึ่งก็คือแบบรายงานการทำธุรกรรมตาม
กฏกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีทั้งสิ้น 3 แบบคือ

1. แบบ ปง. 1-01 (แบบรายงานการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด)
2. แบบ ปง. 1-02 (แบบรายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน) และ
3. แบบ ปง. 1-03 (แบบรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย)

ในกรณีที่สถาบันการเงินเป็นบริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกัน
ชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย ให้ใช้แบบรายงานการ
ทำธุรกรรมตามแบบ ปง. 1-04-1 (แบบรายงานการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด (ธุรกิจประกันชีวิต))
แบบ ปง. 1-04-02 (รายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน (ค่าสินไหมทดแทนขอธุรกิจ
ประกันวินาศภัย)) และแบบ ปง. 1-04-03 (แบบรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย)
แทนแบบรายงานการทำธุรกรรมตามแบบ ปง. 1-01 แบบ ปง. 1.02 และแบบ ปง. 1-03

สถาบันการเงินอาจใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมรูปแบบอื่นที่มีข้อมูลเดียวกัน
กับแบบรายงานข้างต้นโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ (ระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์)

เมื่อสถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนและกรอกแบบรายงานการทำธุรกรรม
แล้ว สถาบันการเงินจะต้องส่งแบบรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน เมื่อธุรกรรมมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือ
2. ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือ
3. ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสด หรือ
เป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมีมูลค่าเป็นจำนวนเท่าไรก็ตาม

เมื่อลูกค้าไม่ยอมบันทึกข้อเท็จจริงหรือปฏิเสธที่จะลงลายมือชื่อในบันทึกดังกล่าว สถาบันการเงินจะต้องจัดทำบันทึกข้อเท็จจริงนั่นเอง โดยระบุข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏในขณะทำธุรกรรมแล้วแจ้งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบทันที

อย่างไรก็ตาม กรณีที่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย สถาบันการเงินก็ควรต้องเป็นผู้รายงานและบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมเองคงไม่ต้องจัดให้ลูกค้าเป็นผู้บันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

3.4.3 การบันทึกข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมในแบบรายงานการทำธุรกรรม

การบันทึกข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมในแบบรายงานการทำธุรกรรมนั้น ตามคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรม สำหรับสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนประจำเดือน มกราคม 2544 เรื่อง การบันทึกข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมในแบบรายงานการทำธุรกรรม ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ให้หลักเกณฑ์และแนวทางไว้ดังนี้

1. ในการรายงานตามแบบรายงานการทำธุรกรรม หรือรายงานธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์สถาบันการเงินผู้รายงานจะต้องระบุเลขที่สถาบันการเงินตามรหัสที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้เท่านั้น สำหรับเลขที่สาขา และเลขลำดับรายงานการทำธุรกรรม สถาบันการเงินกำหนดเองได้ แต่ต้องระบุเลขที่สาขา และเลขลำดับรายงานมาในรายการทำธุรกรรมทุกครั้ง

2. กรณีสถาบันการเงินประกอบธุรกิจอื่นที่อยู่ในหลักเกณฑ์ต้องรายงาน ตัวอย่างเช่น หากสถาบันการเงินใดประกอบธุรกิจประกันชีวิตด้วย เช่น ธนาคารออมสิน ก็ให้ใช้แบบ ปปง. 1-04-1 แบบปปง. 1-04-2 และแบบ ปปง. 1-04-3 รายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับการประกันชีวิตนั้นแล้วแต่กรณี

3. การบันทึกข้อมูลของผู้ทำธุรกรรมในส่วนที่ 1 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม (แบบ ปปง.) ให้ระบุข้อมูลของบุคคลที่มาทำธุรกรรมไม่ว่าจะมาทำธุรกรรมด้วยตนเอง หรือทำธุรกรรมแทนผู้อื่น จะระบุข้อมูลของนิติบุคคลไม่ได้ สำหรับข้อมูลของนิติบุคคลให้ระบุในส่วนที่ 2 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม

4. กรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้มอบหมายหรือมอบอำนาจให้มาทำธุรกรรม ให้ระบุข้อมูลของนิติบุคคลในส่วนที่ 2 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม (แบบ ปปง.) และระบุข้อมูลของบุคคลที่มาทำธุรกรรมแทนนิติบุคคลในส่วนที่ 1 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม (แบบ ปปง.) ในกรณีที่ไม่มีบุคคลมาทำธุรกรรมแทนนิติบุคคล ให้ระบุข้อมูลของนิติบุคคลในส่วนที่ 2 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม (แบบ ปปง.) แต่เพียงอย่างเดียวก็ได้ ในกรณีดังกล่าว หากเป็นการรายงานธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ก็ให้ระบุ N/A ไว้ในส่วนที่ 1 ของแบบรายงานการทำธุรกรรมที่เป็นแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

การบันทึกข้อมูลของนิติบุคคลตามข้อนี้ หากผู้รายงานจะบันทึกเฉพาะข้อมูลของนิติบุคคลในส่วนที่ 2 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม และไม่บันทึกข้อมูลของบุคคลที่ได้รับมอบหมาย หรือมอบอำนาจทำธุรกรรมแทนนิติบุคคลในส่วนที่ 1 จะต้องเป็นกรณีที่ไม่มีบุคคลมาทำธุรกรรมแทนจริง ๆ เท่านั้น หากปรากฏว่าในการทำธุรกรรมดังกล่าวของนิติบุคคลมีบุคคลมาทำธุรกรรมแทน แต่ผู้รายงานไม่ได้ระบุข้อมูลของบุคคลดังกล่าวไว้ในส่วนที่ 1 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม ผู้รายงานจะต้องรับผิดชอบในการรายงานการทำธุรกรรมนั้น ๆ โดยอาจมีความผิดมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้

5. การระบุข้อมูลของหลักฐานที่ใช้ในการทำธุรกรรมในข้อ 1.5 และข้อ 2.5 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้ทำธุรกรรมได้ใช้หลักฐานประเภทใดในการทำธุรกรรมเท่านั้น แม้ผู้ทำธุรกรรมจะนำหลักฐานประเภทอื่นมาใช้ในการทำธุรกรรม ผู้รายงานก็ยังคงระบุเลขที่บัตรประจำตัวประชาชนในกรณีเป็นบุคคลสัญชาติไทย หรือเลขที่หนังสือเดินทางในกรณีเป็นบุคคลต่างด้าว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวถือเป็นสาระสำคัญที่จะต้องระบุในแบบรายงานการทำธุรกรรมทุกกรณี จะระบุเลขที่เอกสารประจำตัวอื่น ๆ ไม่ได้ เว้นแต่กรณีที่บุคคลนั้นไม่มีเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน หรือเลขที่หนังสือเดินทางจริง ๆ เท่านั้น จึงให้ระบุเลขที่ เอกสารประจำตัวอื่น ๆ ได้

ในกรณีที่เอกสารประจำตัวดังกล่าว ไม่มีเลขที่ก็ไม่ต้องระบุไว้ในแบบรายงานการทำธุรกรรม หากเป็นการรายงานการทำธุรกรรมโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ให้ระบุ N/A ได้

6. ในส่วนที่ 4 ของแบบรายงานการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด (แบบ ปปง. 1-01) หรือแบบรายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน (แบบ ปปง. 1-02) หากพนักงานของสถาบันการเงินเป็นผู้บันทึกข้อเท็จจริงและพนักงานคนดังกล่าวลงลายมือชื่อในช่องผู้รายงานเพียงชื่อเดียวหมายความว่า พนักงานผู้นั้นเป็นทั้งผู้บันทึกข้อเท็จจริงและเป็นผู้รายงาน

7. ในการรายงานตามแบบรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (แบบ ปปง. 1-05) หรือแบบรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เป็นแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หาก

ผู้รายงานไม่ใช่สถาบันการเงิน หรือไม่ได้รายงานในนามของสถาบันการเงิน ก็ให้ผู้รายงานแจ้งข้อมูลของตนเองด้วย กล่าวคือ ระบุชื่อ นามสกุล ที่อยู่ อาชีพ ที่ทำงาน หรือสถานที่สะดวกในการติดต่อรวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ และโทรสาร (ถ้ามี) ในส่วนที่ 6 ของแบบรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าว โดยไม่ต้องระบุเลขที่สถาบันการเงิน สาขา ปี พ.ศ. และเลขลำดับรายงานในกรณีที่เป็นกรรายงานโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ก็ให้ระบุ N/A ในช่องเลขที่สถาบันการเงิน สาขา ปี พ.ศ. และเลขลำดับรายงานได้

8. การระบุข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สะดวกในการติดต่อของผู้ทำธุรกรรม ผู้ร่วมทำธุรกรรม ผู้รับมอบหมาย หรือผู้มอบอำนาจในการทำธุรกรรมในข้อ 1.4 และ/หรือ ข้อ 2.4 ของแบบรายงานการทำธุรกรรม ถือเป็นสาระสำคัญที่จะต้องระบุไว้

ในกรณีสถานที่สะดวกในการติดต่อในข้อ 1.4 และ/หรือ ข้อ 2.4 เป็นสถานที่เดียวกับที่อยู่ในข้อ 1.2 และ/หรือ ข้อ 2.2 ก็ให้ระบุในข้อ 1.2 และ/หรือ ข้อ 2.2 แต่เพียงอย่างเดียวก็ได้ ทั้งนี้ หากเป็นการรายงานโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ก็ให้ระบุ N/A ในข้อ 1.4 และ/หรือ ข้อ 2.4 ได้

9. การบันทึกข้อมูล และ/หรือ ข้อเท็จจริงตามแบบรายงานการทำธุรกรรมฉบับที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ ให้ผู้รายงานแจ้งข้อความที่แปลแล้วให้ลูกค้าทราบ และเข้าใจข้อความตามแบบรายงานการทำธุรกรรมนั้น หากลูกค้าจะให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษก็ให้ดำเนินการไปตามนั้น

10. การบันทึกข้อมูล และข้อเท็จจริงในแบบรายงานการทำธุรกรรม (แบบ ปปง.) ควรบันทึกด้วยวิธีพิมพ์ข้อความลงในแบบรายงานดังกล่าว เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาด คลาดเคลื่อนในข้อมูล และข้อเท็จจริงที่รายงาน

11. ผู้รายงานจะต้องบันทึกข้อมูล และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมในแบบรายงานการทำธุรกรรมให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ และถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการรายงานตามแบบรายงานการทำธุรกรรม (แบบ ปปง.) หรือเป็นการรายงานโดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม เว้นแต่จะเป็นการบันทึกข้อเท็จจริงตามความในข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ ผู้รายงานจะต้องรับผิดชอบในข้อมูล และข้อเท็จจริงนั้น ๆ หากปรากฏว่า ผู้รายงานทราบดีว่ามีข้อมูล และข้อเท็จจริงอยู่ แต่มิได้บันทึกข้อมูล หรือข้อเท็จจริงดังกล่าวให้ครบถ้วน สมบูรณ์และถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจเป็นความผิดตาม มาตรา 62 หรือมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้

3.4.4 การจัดทำและเก็บรักษาบันทึกข้อมูลทางการเงิน

มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 บัญญัติว่า "ให้สถาบันการเงินเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนของลูกค้าและบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า หรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้นแล้วแต่ที่กำหนดระยะเวลาใดจะยาวกว่า เว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น" ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบร่องรอยทางการเงินในกรณีที่มีการสืบสวนหรือดำเนินคดีกับผู้หนึ่งผู้ใดที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมในสถาบันการเงิน

3.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย

3.5.1 องค์การและผู้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3.5.1.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นคณะกรรมการระดับนโยบายหรือบริหาร มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวมทั้งพิจารณาเสนอแนวทางหรือมาตรการที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาการฟอกเงินด้วย³¹

มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 บัญญัติว่า "ให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคณะหนึ่งประกอบด้วยนายกเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง อธิบดีกรมการประกันภัย อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารไทย เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมี

³¹ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน 2543) , หน้า 87.

ความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือสาขาใดสาขาหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามาตามลำดับเป็นกรรมการ และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ ในกรณีประธานหรือกรรมการโดยตำแหน่งตามวรรคหนึ่งมีความจำเป็นไม่อาจมาประชุมกรรมการครั้งใด จะมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการประแทนเฉพาะครั้งนั้นก็ได้"

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ องค์การซึ่งโดยอำนาจหน้าที่มีประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการเข้าร่วมแก้ไขปัญหาฟอกเงินเป็นกรรมการ เช่น ปลัดกระทรวงยุติธรรม อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย เป็นต้น เข้าร่วมเป็นกรรมการโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25 ดังนี้

มาตรา 25 "ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) วางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามมาตรา 57
- (4) ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- (5) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (6) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น"

นอกจากนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังมีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งอนุกรรมการ (มาตรา 30) เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านนโยบายและมาตรการ ด้านที่ปรึกษา กฎหมาย ด้านบริหารจัดการทรัพย์สิน ด้านส่งเสริมความร่วมมือของประชาชน ด้านวินิจจัย และด้านติดตามและประเมินผล , แต่งตั้งคณะกรรมการธุรกรรม (มาตรา 32) , มอบหมายหน้าที่ให้คณะกรรมการธุรกรรมปฏิบัติงานอื่น (มาตรา 34 (5)) , รับรายงานจากคณะกรรมการธุรกรรม (มาตรา 37) , มอบหมายให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามมติอย่างหนึ่งอย่างใดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (มาตรา 40) และวินิจจัยที่ขาดปัญหาการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในกรณีที่ยังการเห็นว่ามีเหตุพอที่จะดำเนินการได้ (มาตรา 48) ในการใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินเช่นนี้ ถือเป็น การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในการปฏิบัติกรตามกฎหมายนี้กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจและได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 12) ซึ่งในทางตรงกันข้ามหากกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีความรับผิดชอบทางอาญามากกว่าบุคคลทั่วไป หากกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 10) และหากกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญ้อันเนื่องเนื่องจากการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 11)

3.5.1.2 คณะกรรมการธุรกรรม

คณะกรรมการธุรกรรมนี้เป็นคณะกรรมการในระดับปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบธุรกรรมที่ได้รับรายงานและยับยั้งการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นประธานกรรมการ และผู้ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ การแต่งตั้งผู้ปฏิบัติซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับธุรกรรมในลักษณะของคณะกรรมการ ก็เพื่อมิให้อำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับธุรกรรมต้องตกอยู่แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็ให้มีความคล่องตัวในการ

ปฏิบัติหน้าที่ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจทางการเงินที่ต้องการความวางใจได้ในการใช้อำนาจหน้าที่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อมิให้เป็นผลเสียหายต่อการประกอบธุรกิจ³²

มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้บัญญัติเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการธุรกรรม ไว้ดังนี้

มาตรา 32 “ให้คณะกรรมการธุรกรรมคณะหนึ่งประกอบด้วย เลขาธิการเป็นประธานกรรมการ และผู้ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการธุรกรรม ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

กรรมการธุรกรรมซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการธุรกรรมที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ และให้นำมาตรา 27 และมาตรา 28 มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 27 (3) ให้กรรมการธุรกรรม ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะกรรมการให้ออก”

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม

คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 34 ดังนี้

มาตรา 34 “ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
- (2) สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36
- (3) ดำเนินการตามมาตรา 48
- (4) เสนอรายงานผลการปฏิบัติการตราพระราชบัญญัตินี้ต่อคณะกรรมการ
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย”

การยับยั้งการทำธุรกรรม

คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่สำคัญ คือ การตรวจสอบธุรกรรมที่ได้รับรายงาน และการยับยั้งการทำธุรกรรม โดยเฉพาะอำนาจในการยับยั้งการทำธุรกรรมมี 2 ลักษณะ คือ ยับยั้งในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามมาตรา 35 ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจยับยั้งได้ไม่เกินสามวันทำการ และยับยั้งในกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจยับยั้งได้ไม่เกินสิบวันทำการ ตามมาตรา 36

³² เรื่องเดียวกัน , หน้า 91.

มาตรา 35 และมาตรา 36 ได้กำหนดเกี่ยวกับการยับยั้งการทำธุรกรรม ไว้ดังนี้

มาตรา 35 "ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ก่อนได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสามวันทำการ

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่งไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการ"

มาตรา 36 "ในกรณีที่มีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับ หรืออาจเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสิบวันทำการ"

การรายงานการยับยั้งการทำธุรกรรม

เนื่องจากการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อ สิทธิและเสรีภาพ และถ้าได้กระทำโดยปราศจากความรอบครอบและเหตุผลอันสมควร ย่อมจะ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริสุทธิ์ได้ มาตรา 37 จึงกำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรม หรือ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้วแต่กรณี รายงานการสั่งยับยั้ง การทำธุรกรรมซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ ทั้งนี้ เพื่อดูแลการดำเนินการให้ถูกต้อง ชอบธรรม และเป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา 37 "เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการแล้วแต่กรณี สั่งยับยั้งการ ทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36 แล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อ คณะกรรมการ"

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบและพิจารณา มาตรา 38 จึงกำหนดให้กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ และ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ มีอำนาจในการสอบถามหรือรับข้อมูล หรือข้อเท็จจริง ต่าง ๆ จากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

นอกจากนี้มาตรา 38 ได้ให้อำนาจแก่ กรรมการธุรกรรม เลขาธิการและพนักงาน เจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการชุกซ่อน ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้น หรือเพื่อตรวจสอบ

หรือยึด หรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐาน ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจะต้องแสดงเอกสารมอบหมายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย

สำหรับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 38 จึงกำหนดให้เลขาธิการต้องจัดเก็บรักษา และใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น

มาตรา 38 ได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจของกรรมการธุรกรรม เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ ดังนี้

มาตรา 38 “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกให้สถาบันการเงิน สว่นราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจแล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งแสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะบุคคล สถาบันการเงิน สว่นราชการ องค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ให้เลขาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น”

ในการปฏิบัติการตามกฎหมายนี้ กรรมการธุรกรรมที่ฐานะเป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 12) แต่หากกรรมการธุรกรรมกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินเสียเอง ต้องระวางโทษหนักขึ้นเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 10) และหากกรรมการธุรกรรมกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นก็เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินก็ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 11)

3.5.1.3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ สำนักงาน ปปง. เป็นหน่วยงานกลางในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นฝ่ายธุรการของคณะกรรมการ ปปง. ซึ่งกำกับดูแลนโยบายและวางมาตรการของประเทศ รวมทั้งเป็นฝ่ายธุรการของคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักในการต่อต้านการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรา 40 ได้กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ ดังนี้

มาตรา 40 "ให้จัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการธุรกรรม และปฏิบัติงานธุรการอื่น
- (2) รับรายงานการทำธุรกรรมที่ส่งให้ตามหมวด 2 และแจ้งให้ตอบรับการรายงาน
- (3) เก็บรวบรวม ติดตาม ตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์รายงานและข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม
- (4) เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ

(5) จัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การให้การศึกษา และฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการจัดโครงการดังกล่าว

(6) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น"

การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

เนื่องจากข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน ผู้กระทำความผิดจะปกปิด และคุ้มครองรักษาในฐานะความลับชั้น "ลับที่สุด" ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจึงระมัดระวังในการติดต่อสื่อสาร และการเก็บรักษาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อมิให้ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย การจะทราบข้อมูลดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปราม จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการเฉพาะเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดโดยการรับรู้ข้อมูลทางบัญชีทางการติดต่อสื่อสาร เช่น การดักฟังโทรศัพท์ หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์³³

มาตรา 46 ได้กำหนดเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูล ไว้ดังนี้

มาตรา 46 "ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องมือคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวนั้นก็ได้อ"

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ศาลจะสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ ให้อนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

เมื่อศาลได้สั่งอนุญาตตามความในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับบัญชีข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องให้ความร่วมมือ เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้"

การรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีจะเสนอผลการปฏิบัติงานดังกล่าวพร้อมด้วยข้อสังเกตต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

³³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 97.

มาตรา 47 ได้กำหนดเกี่ยวกับการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ดังนี้

มาตรา 47"ให้สำนักงานจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี เสนอต่อคณะรัฐมนตรี รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีอย่างน้อยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) รายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงาน

(3) รายงานข้อเท็จจริงหรือข้อสังเกตจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่พร้อมทั้งความเห็น และข้อเสนอแนะ

ให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง พร้อมด้วยข้อสังเกต ของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา"

3.5.2 องค์การประสานและองค์กรส่งเสริม

3.5.2.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตามบทนิยามศัพท์ของคำว่า "สถาบันการเงิน" ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้หมายความรวมถึงธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลและสามารถลงโทษเจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย หากมีการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ เพียงแต่บัญญัติข้อยกเว้นไว้ไม่ต้องให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องมีการรายงานการทำธุรกรรม จัดให้ลูกค้าแสดงตนหรือเก็บรักษารายละเอียด เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นธนาคารกลางของรัฐ ซึ่งมีได้รับฝากเงินหรือทำธุรกรรมให้แก่บุคคลทั่วไป แต่มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน เช่น

1. การเป็นนายธนาคารและที่ปรึกษาด้านนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล

การเป็นนายธนาคารของรัฐบาลประกอบด้วย การให้บริการธุรกิจธนาคารแก่ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจอย่างทั่วถึงทั้งประเทศ เช่น การรับฝากเงิน การให้กู้เงิน การโอนเงิน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และร่วมมือกับกระทรวงการคลังในการควบคุมการก่อกองนี้ต่างประเทศ และบริหารหนี้ในประเทศของรัฐบาล โดยเป็นตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์รัฐบาล ให้คำปรึกษานโยบายเศรษฐกิจแก่รัฐบาล ได้แก่ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และประเมินภาวะเศรษฐกิจของไทยและต่างประเทศเพื่อเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจแก่รัฐบาล

2. การบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ

บริหารเงินสำรองระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีสภาพคล่องปลอดภัย และมีระดับที่เหมาะสมตลอดจนรักษาไว้ซึ่งทุนสำรองเงินตราตามกฎหมายเพื่อเสถียรภาพ และความน่าเชื่อถือของเงินบาท

3. จัดพิมพ์และออกใช้ธนบัตร

ออกแบบและจัดพิมพ์ธนบัตรและบัตรธนาคาร ออกใช้ธนบัตร และรับแลกเปลี่ยนธนบัตรชำรุด เพื่อให้ประชาชนมีธนบัตรที่อยู่ในสภาพดีใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทั่วถึงทั้งประเทศ รวมทั้งดูแลการหมุนเวียนของธนบัตรให้มีปริมาณที่เพียงพอและเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ

4. การเป็นนายธนาคารของสถาบันการเงิน

ให้บริการทางการเงินแก่สถาบันการเงินโดยไม่มุ่งหวังกำไร ได้แก่ การรับฝากเงิน และเก็บรักษาเงินสำรองตามกฎหมายของสถาบันการเงิน เป็นผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้ายแก่สถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่อง เป็นศูนย์กลางการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงินรวมทั้งให้บริการโอนเงินระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

5. การรักษาเสถียรภาพทางการเงิน

การรักษาเสถียรภาพทางการเงินนับเป็นหน้าที่หลักของธนาคารกลาง ซึ่งจะต้องรักษาเสถียรภาพทางการเงินทั้งภายในและภายนอก เสถียรภาพภายในคือการรักษาปริมาณเงินให้พอดีกับการขยายตัวของเศรษฐกิจไม่ให้มากเกินไปจนราคาสินค้าถีบตัวสูงขึ้น ส่วนเสถียรภาพภายนอกได้แก่ การรักษาค่าของเงินบาทเมื่อเทียบกับสกุลเงินตราต่างประเทศให้มีระดับมั่นคงเหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

6. การกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน

กำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ทั้งธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทหลักทรัพย์ รวมทั้งกิจการวิเทศธนกิจ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ควบคุมสถาบันการเงินดังกล่าวให้ดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งรวมถึงการควบคุมให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ด้วย

3.5.2.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

นอกจากองค์กรและบุคคลที่มีการแต่งตั้งและมีอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้โดยตรงตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แล้ว ในการดำเนินการในทางปฏิบัติ การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่สืบเนื่องจากความผิดมูลฐานต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จได้ต้องมีความร่วมมือและการประสานงานเป็นอย่างดีกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่อำนาจหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน ปราบปราม คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากการกระทำความผิดมูลฐานทั้ง 8 ประเภทตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ก่อให้เกิดหรือทำให้อาชญากรได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีแนวโน้มสูงที่จะต้องมีการฟอกเงินก่อนนำไปใช้ต่อไป การฟอกเงินจึงมีความเกี่ยวพันกันกับการกระทำความผิดมูลฐานดังกล่าว หรืออีกด้านหนึ่ง การดำเนินคดีฟอกเงินทำให้เจ้าหน้าที่หาความสัมพันธ์ย้อนกลับไปหาความผิดมูลฐานที่ก่อให้เกิดเงินสกปรกได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไป จึงเป็นหน่วยงานที่จะมีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินคดีฟอกเงินและความผิดมูลฐานที่เกี่ยวข้อง ในระยะเริ่มต้นสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหน่วยงานตำรวจได้มีการประสานงานกัน โดยผ่านทางกรอบรอมสัมมนาและการประชุมร่วมกัน ซึ่งทำให้มีการเตรียมจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงิน หรือ สสง. (Joint Operation Center on Money Laundering Investigation---CMLI) โดยเมื่อเกิดคดีฟอกเงินขึ้น มีแนวทางให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการเกี่ยวกับการเงินหรือทรัพย์สิน เช่น การยึดหรืออายัด หรือริบทรัพย์สิน และ สสง. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดอาญาฐานฟอกเงิน

นอกจากนี้ ปัจจุบันได้มีการก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นเพื่อดำเนินคดีที่มีลักษณะพิเศษ เช่น คดีเศรษฐกิจ คดีฟอกเงิน ฯลฯ

3.5.2.3 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 โดยสังกัดกระทรวงยุติธรรม และถูกจัดอยู่ในกลุ่มภารกิจด้านอำนวยความสะดวกยุติธรรม ตามกฎกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ พ.ศ. 2545 อาศัยอำนาจตามความ มาตรา 21 วรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดย

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 พ.ศ.2545 หมวด 1 การจัดกลุ่มภารกิจ
ในกระทรวงยุติธรรม ข้อที่ 15

การจัดกลุ่มภารกิจและกำหนดวิธีการปฏิบัติราชการของกลุ่มภารกิจเพื่อให้การ
ปฏิบัติราชการมีขั้นตอนที่สั้นลง รวดเร็วยิ่งขึ้น และให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจเกี่ยวกับการ
สืบสวน สอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มี
ความผิดตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ 22 ฉบับ โดยลำดับที่ 12
ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นความผิดที่อยู่
ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย